

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα:
«Χρηματοοικονομική και Τραπεζική» με κατεύθυνση στη
«Χρηματοοικονομική Ανάλυση» για στελέχη

Τίτλος Διπλωματικής εργασίας:
**«Η αντιμετώπιση της Τραπεζικής κρίσεως στην
Ευρωζώνη»**

Επιμέλεια: Χριστόπουλος Κωνσταντίνος (ΜΧΑΝ 1537)

Επιβλέπων Καθηγητής: Αντζουλάτος Α. Αγγελος

Πειραιάς, Φεβρουάριος 2017

**«Η αντιμετώπιση της τραπεζικής κρίσεως στην
Ευρωζώνη»**

[2017]

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής» με κατεύθυνση «Χρηματοοικονομική Ανάλυση για Στελέχη», του Τμήματος «Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής Διοικητικής» του Πανεπιστημίου Πειραιώς, υπό την επίβλεψη του Καθηγητή κ. Αντζουλάτου Άγγελου.

Θα ήθελα λοιπόν να ευχαριστήσω θερμά τον κύριο Αντζουλάτο Άγγελο, για την ευκαιρία που μου έδωσε να ασχοληθώ με ένα τόσο ενδιαφέρον αντικείμενο που ανταποκρίνεται απολύτως στα επιστημονικά μου ενδιαφέροντα, καθώς και για την αμέριστη συμπαράστασή του καθ' όλη την διάρκεια εκπόνησης. Επίσης ευχαριστώ τα υπόλοιπα μέλη της τριμελούς επιτροπής, τους κυρίους Τσιριτάκη Εμμανουήλ, καθηγητή και Χαρδούβελη Γκίκα, καθηγητή για την αποτελεσματική συνεργασία και συμβολή τους στην ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους τους φίλους μου που πίστεψαν σε μένα και με ενθάρρυναν σε κάθε στάδιο των σπουδών μου, καθώς και όσους συναδέλφους συμφοιτητές συνέβαλαν με τα σχόλια, την κριτική και τις γνώσεις τους στην αντιμετώπιση των δυσκολιών.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θέλω να εκφράσω προς την οικογένειά μου και κυρίως τους γονείς μου Φίλιππο και Μαρία για την διαχρονική συμπαράστασή τους και την υλική και ηθική στήριξη των επιλογών μου.

Περίληψη

Υπάρχουν μεγάλες δυσκολίες στις καθημερινές συναλλαγές, αδυναμία κάλυψης οικονομικών υποχρεώσεων, αύξηση της ανεργίας λόγω μείωσης της κατανάλωσης, μείωση της αγοραστικής δύναμης και ένας ευρύτερος επηρεασμός της ψυχολογίας των πολιτών. Τα αποτελέσματα της τραπεζικής κρίσεως στην Ευρωζώνη είναι επομένως σε μεγάλο βαθμό ορατά. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της οικονομικής κρίσης μέσω της ανάλυσης των τραπεζικών κινδύνων, των αντίστοιχων μέτρων αντιμετώπισης τους, αλλά και μέσω της μελέτης των περιπτώσεων δύο εκ των μεγαλύτερων τραπεζικών ομίλων στην Ευρώπη, και συγκεκριμένα της DEUTSCHE BANK, και της BNP PARIBAS.

Abstract

There are great difficulties in everyday transactions, unmet financial obligations, increased unemployment due to a decline in consumption, decline in purchasing power and a broader effect on the psychology of citizens. The results of the banking crisis in the eurozone is therefore highly visible. The purpose of this study is to investigate the economic crisis through bank risk analysis, the corresponding measures to deal with them, but also through the study of cases of three of the largest banking groups in the Europe, namely DEUTSCHE BANK, and BNP PARIBAS.

Περιεχόμενα

1.Εισαγωγή	6
2. Βιβλιογραφική ανασκόπηση	8
2.1 Συμπτώματα και αίτια οικονομικών κρίσεων.....	8
2.2 Ιστορική αναδρομή	10
2.3 Η πρόσφατη οικονομική κρίση.....	12
2.4 Χρηματοοικονομικά προϊόντα και οικονομικές καταστάσεις.....	14
3. Λειτουργία και κίνδυνοι τραπεζικού συστήματος	15
3.1 Κίνδυνος καταθέσεων.....	16
3.2 Κίνδυνος ρευστότητας.....	16
3.3 Πιστωτικός κίνδυνος.....	17
3.4 Κίνδυνος πτωχέσεως.....	18
3.5 Κίνδυνος επιτοκίου	18
3.6 Συναλλαγματικός κίνδυνος.....	19
3.7 Κίνδυνος αγοράς.....	20
3.8 Λειτουργικός κίνδυνος.....	20
3.9 Τραπεζικοί κίνδυνοι και κοινωνία	20
4. Μέτρα αντιμετώπισης των Τραπεζικών κινδύνων	24
4.1 Αντιμετώπιση συναλλαγματικού κινδύνου	25
4.2 Αντιμετώπιση ταμειακών διαθεσίμων	25
4.3 Αντιμετώπιση πιστωτικού κινδύνου	26
4.4 Αντιμετώπιση λειτουργικού κινδύνου	28
4.6 Αντιμετώπιση επιτοκιακού κινδύνου	29
4.7 Αντιμετώπιση του κινδύνου της αγοράς.....	31
4.8 Εγγύηση των καταθέσεων:	31
4.9 Κρατική εγγύηση των υποχρεώσεων των τραπεζών	33
5. Η αντιμετώπιση της Τραπεζικής κρίσεως στην Ευρωζώνη	34
5.1 Μέτρα στήριξης των τραπεζών και Ενέργειες της ΕΚΤ.....	34
6. Μελέτη περιπτώσεων	53
6.1 DEUTSCHE BANK	53
6.2 BNP PARIBAS.....	58
7. Συμπεράσματα	60
7.1 Συμπεράσματα αξιολόγησης τραπεζικών κινδύνων.....	60
7.2 Αξιολόγηση μέτρων αντιμετώπισης της τραπεζικής κρίσης στην Ευρωζώνη	62

1.Εισαγωγή

Κατά τη διάρκεια μιας οικονομικής κρίσης, το βασικό φαινόμενο το οποίο υπερισχύει και δημιουργεί τα περισσότερα προβλήματα από τη μια στους πολίτες και από την άλλη στο κράτος στο σύνολο του, είναι η έλλειψη ρευστότητας. Συγκεκριμένα υπάρχουν μεγάλες δυσκολίες στις καθημερινές συναλλαγές, υπάρχει αδυναμία κάλυψης οικονομικών υποχρεώσεων, αύξηση της ανεργίας λόγω μείωσης της κατανάλωσης, μείωση της αγοραστικής δύναμης και ένας ευρύτερος επηρεασμός της ψυχολογίας των πολιτών.

Η οικονομία ιστορικά υφίσταται συνεχείς κυκλικές διακυμάνσεις, οι οποίες για πρώτη φορά αναπτύχθηκαν από τον Schumpeter (1935). Αυτές οι διακυμάνσεις είναι οι ακόλουθες:

Kitchin ή αποθεματικός κύκλος με διάρκεια 3-5 χρόνια.

Jouglar ή επενδυτικός κύκλος χρονικής διάρκειας μεταξύ 7 μέχρι 11 ετών, κατά τη διάρκεια του οποίου υφίσταντο μικρού μεγέθους καινοτομίες με πολλές διακυμάνσεις στις διάφορες επενδύσεις οι οποίες έγιναν σε διάφορους τομείς.

Ο Kuznetz κύκλος ο οποίος διήρκησε 15-25 χρόνια και ο οποίος σχετίστηκε με ποικίλες κατασκευαστικές δράσεις.

Kondratieff ή αλλιώς μακρά κύματα με διάρκεια 45-55 χρόνια, ο οποίος συνδέθηκε με καινοτόμες δράσεις και επενδύσεις σε τομείς μαζικής παραγωγής αυτοκινήτων, στην ενέργεια, στις νέες τεχνολογίες κ.λπ. Τη συγκεκριμένη περίοδο και με βάση τον Kondratieff (1892-1938), αναπτύχθηκε η θεώρηση των οικονομικών κρίσεων μέσα από τη θεωρία των μακρών κυμάτων. Ο συγγραφέας

κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι οικονομίες των καπιταλιστών βιώνουν διακυμάνσεις διάρκειας 45-55 ετών. Μετά από μια μεγάλη περίοδο άνθησης πάντα έρχεται μια αντίστοιχη περίοδο κρίσης.

Στην παρούσα εργασία αναφέρονται οι κίνδυνοι που απειλούν το τραπεζικό σύστημα, το είδος τους, καθώς και οι τρόποι αντιμετώπισής τους. Η τραπεζική κρίση που ξεκίνησε το 2008 στα πλαίσια της ευρύτερης οικονομικής κρίσης είναι αποτέλεσμα κακής διαχείρισης αυτών των κινδύνων. Οι τράπεζες τις Ευρώπης μαζί με τις ενέργειες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στο μέγεθος της ζημιάς που προήλθε ως απόρροια της ευρύτερης κρίσης. Η αξιολόγηση των κινδύνων είναι θέμα πρωτεύουσας σημασίας και οι τράπεζες πρέπει να συμμορφωθούν με τους σύγχρονους κανόνες της οικονομίας. Μέσα από τεχνικές, μεθόδους και εργαλεία αλλά και από την σωστή επιλογή της τακτικής που θα ακολουθηθεί, οι πιστωτικοί οργανισμοί είναι υποχρεωμένοι να ελέγχουν ένα ευρύ φάσμα κινδύνων που απειλούν την οικονομική τους ευημερία τόσο στο παρόν αλλά και στο μέλλον. Επίσης γίνεται μια ανάλυση για 4 μεγάλες τράπεζες της Ευρώπης (Deutsche bank, BNP Paribas, Lloyds, Royal bank of Scotland) και την πορεία τους μέσα στην κρίση από το 2008 και μετά.

2. Βιβλιογραφική ανασκόπηση

2.1 Συμπτώματα και αίτια οικονομικών κρίσεων

Σύμφωνα με τους Kindleberger and Aliber (2005) τέθηκε το ρητορικό ερώτημα αν είναι δυνατό να προβλεφθεί το πότε θα ξεσπάσει μια κρίση. Η απάντηση ήταν δεδομένη από πριν, ότι φυσικά και μπορεί μέσα από τη διαδικασία του υπολογισμού της συνεχούς πτώσης των κερδών, η οποία οδηγεί αποδεδειγμένα σε κρίση.

Το πρώτο βασικό σύμπτωμα είναι η αδυναμία πώλησης εμπορευμάτων, η οποία στη συνέχεια οδηγεί στην αδυναμία αγοράς μέσω παραγωγής. Η έλλειψη ρευστότητας οδηγεί στο δανεισμό, πράγμα που αυξάνει από τη πλευρά των τραπεζών τα επιτόκια, ενώ αυξάνει και τη ζήτηση των χρημάτων, με αποτέλεσμα όλων αυτών τη χρεοκοπία των τραπεζών ενώ πολλές εταιρίες κατά βάση μικρομεσαίες που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να αντέξουν τη περίοδο της ύφεσης επίσης κλείνουν. Η παραγωγή μειώνεται μέχρι να φτάσει σε επίπεδο που η κατανάλωση καλύπτει τη παραγωγή.

Σε δεύτερο στάδιο τα συμπτώματα είναι ότι η παραγωγή σταματά να ελαττώνεται ενώ την ίδια στιγμή δεν σημειώνει άνοδο ο αριθμός των χρεοκοπημένων επιχειρήσεων, ειδικά των μικρών και μεσαίων μειώνεται, ενώ και οι τράπεζες σταματούν να κλείνουν υποκαταστήματα. Τέλος τα αποθέματα απορροφώνται.

Στο τρίτο στάδιο η αγορά αναζωογονείται.

Στο τέταρτο και τελευταίο στάδιο η παραγωγή αυξάνεται, η αγορά γυρνά στη πρότερη κατάσταση της και ξεκινά ένας νέος κύκλος που θα οδηγήσει σε μια νέα κρίση μετά από κάποια χρόνια.

Οι οικονομικές κρίσεις και τα αίτιά τους μπορούν να εξηγηθούν μέσα από τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις, τη θεωρία του Schumpeter, τη θεωρία των κοινωνικών δομών της συσσώρευσης και την Μαρξιστική. Αναλυτικά η κάθε μια παραθέτετε παρακάτω:

Η ερμηνεία των μακρών κυμάτων από τον Schumpeter: Μια οικονομία που είναι στάσιμη δεν έχει την ικανότητα να συγκεντρώνει κεφάλαια μέσω της διαδικασίας της αποταμίευσης, πράγμα που την αναγκάζει να τα εξασφαλίσει μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Κατά τη περίοδο της άνθησης υπάρχει αύξηση της ζήτησης, αύξηση των τιμών και των εισοδημάτων. Όταν η διαδικασία κορυφωθεί μετά αρχίζει η περίοδο της ύφεσης.

Η θεωρία των κοινωνικών δομών συσσώρευσης: Η συγκεκριμένη θεωρία αναφέρεται στη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών και πως αυτή επηρεάζει τη παραγωγική διαδικασία. Όταν η σχέση αυτή δεν λειτουργεί αποτελεσματικά οδηγεί σε οικονομική κρίση.

Μαρξιστική ερμηνεία: Στη καπιταλιστική κοινωνία, η επιχείρηση έχει να αντιμετωπίσει τρία μέτωπα. Στο πρώτο μέτωπο συγκρούεται με τους εργαζόμενους στοχεύοντας στη μείωση του κόστους παραγωγής μέσα από τη μείωση μισθών για την αύξηση του κέρδους. Στο δεύτερο ο επιχειρηματίας αντιμετωπίζει τους ανταγωνιστές του ενώ στο τρίτο και τελευταίο μειώνει τις τιμές με στόχο να αυξήσει τα μερίδια αγοράς του. Όταν δεν τα καταφέρνει και μειώνεται το κέρδος του, τότε αυτό συνεπάγεται ξέσπασμα οικονομικής κρίσης.

Η καινοτομικότητα μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση της δυσμενούς οικονομικής κατάστασης και αποσιώπηση της οικονομικής κρίσης.

2.2 Ιστορική αναδρομή

Στην επόμενη ενότητα και έχοντας δώσει μια πρώτη εικόνα της σημασίας του όρου οικονομική κρίση, αλλά και τη πηγή της προέλευσης του θα γίνει μια προσπάθεια να ανασκοπηθεί ιστορικά ο όρος, ώστε ο αναγνώστης να έχει μια ιστορική εικόνα των κρίσεων

Ξεκινώντας ιστορικά από τη κρίση της περιόδου 1929-1933 διαπιστώνεται ότι η παρούσα κρίση ήταν αποτέλεσμα της αυξημένης παραγωγής πολύ περισσότερης από τη ζήτηση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη πτώση της βιομηχανικής παραγωγής κατά 40% καθώς και το κλείσιμο 865.000 μικρομεσαίων εταιριών καθώς και τη επιτέλεση 35.000.000 ανέργων.

Κατά τη διάρκεια αυτής της κρίσης, παρουσιάστηκε μια ραγδαία πτώση του χρηματιστηρίου η οποία οδήγησε στο κραχ της Wall Street, το συγκεκριμένο κραχ είχε ως αποτέλεσμα τη μεγάλη ύφεση στην οποία οδηγήθηκε αρχικά η Αμερικανική οικονομία και στη πορεία η παγκόσμια. Τη Πέμπτη 24 Οκτωβρίου η οποία ονομάστηκε «Μαύρη Πέμπτη», το χρηματιστήριο έκλεισε με απώλειες 13% (Wright 2008).

Η αγορά κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες να ανατρέψει τη παρούσα αρνητική κατάσταση, όμως έχοντας χάσει το χρηματιστήριο το 90% της αξίας του, η κατάσταση ήταν μη αναστρέψιμη. Εκατομμύρια οικογένειες έχασαν τα χρήματά τους, το ΑΕΠ των ΗΠΑ, μειώθηκε δραματικά, ενώ υπήρχαν μεγάλα ποσοστά ανεργίας, τέλος οι τράπεζες χρεοκόπησαν. Η Αμερικανική οικονομία χρειάστηκε 10 ολόκληρα χρόνια αλλά και την έναρξη του 2ου Παγκοσμίου πολέμου για να βγει από τη κρίση, μια και οι στρατιωτικές δαπάνες μείωσαν την ανεργία και επέφεραν την ανάπτυξη.

Η κρίση στην Αμερικανική οικονομία επανήλθε κατά το τέταρτο κύμα του πολέμου του Βιετνάμ. Η ΗΠΑ αναγκάστηκαν να δανειστούν και λόγω των ισοτιμιών αλλά και της συνθήκης του Bretton Woods, το Αμερικανικό νόμισμα υπέστη μεγάλη υποτίμηση, με αποτέλεσμα να αυξηθεί ο πληθωρισμός αλλά και τα ποσοστά ανεργίας.

Η επόμενη κρίση, η οποία ονομάστηκε και σιωπηρή μιας και ήταν μη αναμενόμενη, ενώ τα αποτελέσματά της δεν επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό την παγκόσμια οικονομία από τη πρώτη στιγμή, σχετίστηκε με το πετρέλαιο και εκδηλώθηκε από το 1973 μέχρι το 1980.

Αργότερα στις 19 Οκτωβρίου του 1987, υπήρξε μεγάλη πτώση του δείκτη Dow Jones ο οποίος έχασε το 22% της αξίας του μέσα σε πολύ λίγες ώρες. Οι αιτίες της κρίσης ήταν (Kindleberger & Robert 2005):

- α) Η μεγάλη και ξαφνική πτώση του δολαρίου,
- β) οι φήμες για εξαγορές,
- γ) Η κακή πληροφόρηση των πολιτών, και
- δ) Αύξηση των επιτοκίων από τη Γερμανία το 1989 προκειμένου να αποφύγει το δανεισμό.

Η Fed και άλλες τράπεζες οδηγήθηκαν σχεδόν στη χρεοκοπία. Στο τέλος, η κρίση αυτή ξεπεράστηκε σχετικά εύκολα δεδομένων των επιπτώσεων που είχε. Η συγκεκριμένη κρίση έδωσε το έναυσμα για την εφαρμογή αυστηρότερων κανόνων σε σχέση με τη λειτουργία των τραπεζών και της οικονομίας ευρύτερα.

Η επόμενη κρίση ξέσπασε όταν το επενδυτικό fund Long-Term Capital Market (LTCM) βρέθηκε σε δεινή θέση η οποία ήταν απόρροια των κρίσεων της Ασίας,

Ρωσίας και Βραζιλίας τη περίοδο 1997-1998. Το LTCM έπαθε μεγάλη ζημιά όταν οι Ρώσοι ανέστειλαν από τη πλευρά τους τον Αύγουστο του 1998, την εξόφληση των κρατικών ομολόγων, βυθίζοντας το αμερικανικό χρηματιστήριο.

2.3 Η πρόσφατη οικονομική κρίση

Στη παρούσα ενότητα θα γίνει αναφορά στην πρόσφατη οικονομική κρίση, η οποία είναι ακόμα υπό εξέλιξη. Τα αίτια ξεκινούν το 2007 μέσα αρχικά από τη πτώση της κτηματομεσιτικής αγοράς, η οποία επηρέασε το ευρύτερο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Ένα από τα κυριότερα προβλήματα αναφέρεται στην τάση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, να επενδύουν σε προϊόντα που στηρίζονταν σε ενυπόθηκα δάνεια υψηλού κινδύνου. Αυτό οδήγησε τις επιχειρήσεις σε αδιέξοδο ενώ πολλές από αυτές χρεοκόπησαν. Επίσης ακόμα ένας λόγος ήταν η ασύμμετρη πληροφόρηση από τη πλευρά των οικονομικών αναλυτών που ενώ μπορούσαν να προβλέψουν το πρόβλημα και ειδικά την κρίση στην κτηματομεσιτική αγορά, λειτούργησαν όπως και οι τράπεζες με την ίδια λογική απόκρυψης στοιχείων. Σύμφωνα με την McKinsey Company το 2008 τα σοβαρά αίτια ήταν ο πληθωρισμός, οι τιμολογήσεις, και τα κεφάλαια, τα οποία οδήγησαν τα επηρεαζόμενα κράτη σε δυσμενής οικονομικές καταστάσεις.

Η πρόσφατη οικονομική κρίση έκανε απολύτως εμφανή την παρουσία της το 2008, και αποτελεί την χειρότερη κρίση μετά το κραχ του 1929. Η κρίση ξεκίνησε με το σπάσιμο της φούσκας ακινήτων το καλοκαίρι του 2006, προκαλώντας έναν

μεγάλο αριθμό χρεοκοπιών στεγαστικών δανείων κυμαινόμενου επιτοκίου και μεταφέρθηκε στην αγορά των εταιρικών ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης που είχαν εκδοθεί για τη χρηματοδότηση των τιτλοποιημένων στεγαστικών δανείων. Οι συνέπειες της κρίσης κατά κύρια βάση οφείλονται στην έκταση της αγοράς στεγαστικών δανείων στις ΗΠΑ, που ανέρχεται σε \$12 τρισ. με μόνο το 25% να μην είναι *τιτλοποιημένα*. Τον Αύγουστο του 2008 σχεδόν 10% των στεγαστικών δανείων βρισκόταν σε καθυστέρηση πληρωμών ή σε διαδικασία πλειστηριασμού. Η κρίση μεταφέρθηκε άμεσα στις χρηματοπιστωτικές αγορές των άλλων χωρών, προκαλώντας δραματική πτώση (40% - 70%). Η υπερβολική χρήση τιτλοποίησης στεγαστικών δανείων, η υπερβολική χρήση δανειακών κεφαλαίων, η πλημμελής διαβάθμιση πιστοληπτικού κινδύνου ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης, το σύστημα αμοιβών στον χρηματοπιστωτικό τομέα και το κανονιστικό πλαίσιο είναι τα αίτια της οικονομικής κρίσης. Οι παράγοντες οι οποίοι επηρέασαν την οικονομική κρίση ήταν η τιτλοποίηση, τα δάνεια και τα ομόλογα. Επιπλέον, για τη διασφάλισή τους, οι θεσμικοί επενδυτές αγόρασαν αξιόγραφα προστασίας έναντι του κινδύνου χρεοκοπίας των ομολόγων (Credit Default Swaps). Δυστυχώς, τα περισσότερα αξιόγραφα προστασίας είχαν εκδοθεί κυρίως από μια ασφαλιστική εταιρεία, την AIG. Παρόμοιο πρόβλημα δημιούργησε και το σύστημα αμοιβών στελεχών του χρηματοπιστωτικού τομέα. Η δομή των αμοιβών των στελεχών έδινε ιδιαίτερη σημασία στη βραχυπρόθεσμη σε βάρος της μακροπρόθεσμης εταιρικής κερδοφορίας και κινδύνου.

2.4 Χρηματοοικονομικά προϊόντα και οικονομικές καταστάσεις

Τα χρηματοοικονομικά προϊόντα είναι πολλά και ταξινομούνται σε τρεις συν μία ευρείες κατηγορίες: χρέους, ιδιοκτησίας, υπό συνθήκη και παράγωγα.

- Τα προϊόντα χρέους προβλέπουν συγκεκριμένες χρηματοροές μεταξύ των αντισυμβαλλομένων χρηματοδοτών και χρηματοδοτουμένων. Τα κυριότερα εξ αυτών είναι: καταθέσεις σε τράπεζες, δάνεια, ομόλογα, προϊόντα αγοράς χρήματος
- Τα προϊόντα ιδιοκτησίας είναι οι μετοχές των επιχειρήσεων. Κατά κανόνα, οι χρηματοροές τους δεν είναι προκαθορισμένες αλλά εξαρτώνται από την κερδοφορία και τις προοπτικές των επιχειρήσεων.
- Τα προϊόντα υπό συνθήκη υπόσχονται συγκεκριμένες χρηματοροές όταν πληρωθούν μία ή περισσότερες συνθήκες.
- Τα δε παράγωγα είναι προϊόντα των οποίων η αξία πηγάζει από κάποιο άλλο προϊόν, χρηματοοικονομικό ή φυσικό, υπηρεσία ή ακόμη και φυσικά φαινόμενα όπως ο καιρός.

3. Λειτουργία και κίνδυνοι τραπεζικού συστήματος

Το χρηματοοικονομικό σύστημα ελέγχει τις αποφάσεις όλων των οικονομικών παραγόντων(η λεγόμενη πειθαρχία της αγοράς). Κατανέμει τους περιορισμένους πόρους της οικονομίας, εκεί που αναμένεται να έχουν τη μέγιστη απόδοση. Μειώνει τις ‘‘τριβές’’ (frictions) στις συναλλαγές. Επιτρέπει καλύτερη σχέση κινδύνου αποδόσεως για χρηματοδότες και χρηματοδοτούμενους. Προσαρμόζει τα προϊόντα στο θεσμικό και εποπτικό πλαίσιο και στην ποιότητα εφαρμογής των νόμων.

Από την αρνητική πλευρά, οι δυσλειτουργίες του χρηματοοικονομικού συστήματος έχουν μεγάλο οικονομικό και κοινωνικό κόστος, το οποίο αυξάνεται δραματικά σε περιπτώσεις χρηματοοικονομικών κρίσεων.

Οι λειτουργίες του κατηγοριοποιούνται ως εξής:

- μεταφορά πόρων στο χώρο και στο χρόνο
- ενθάρρυνση των οικονομικών συναλλαγών
- κινητοποίηση των αποταμιεύσεων και υποδιαίρεση των συμμετοχών σε μεγάλα επενδυτικά σχέδια
- διαχείριση κινδύνων
- παραγωγή και διάχυση πληροφοριών
- δημιουργία καλύτερων κινήτρων
- μετάδοση νομισματικής πολιτικής στην πραγματική οικονομία

Το χρηματοοικονομικό σύστημα δημιουργεί προϊόντα και αγορές τα οποία επιτρέπουν στους οικονομικούς παράγοντες να μειώσουν τους κινδύνους τους. Ακόμη τους επιτρέπει να εστιάσουν την ενέργεια τους στο κύριο προϊόν ή την υπηρεσία που παράγουν και να επιλέξουν τους κινδύνους που επιθυμούν να αναλάβουν (The ECB's response to the financial crisis, 2010).

Βασικοί κίνδυνοι του τραπεζικού συστήματος είναι οι εξής:

3.1 Κίνδυνος καταθέσεων

Οι καταθέσεις είναι το επενδυτικό όχημα με τον μικρότερο κίνδυνο. Εδώ, ο όρος "κίνδυνος" αναφέρεται στην πιθανότητα οι εισροές του επενδυτή να είναι μικρότερες του αναμενομένου.

3.2 Κίνδυνος ρευστότητας

Η έλλειψη ρευστότητας μπορεί να οδηγήσει μία φερέγγυα τράπεζα σε πτώχευση. Ακόμη χειρότερα, μπορεί να προκαλέσει απώλεια της εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα, συνέπεια της οποίας ακόμη και συνετές τράπεζες, με αρκετή υπό κανονικές συνθήκες ρευστότητα, να οδηγηθούν επίσης σε πτώχευση - να προκληθεί, δηλαδή, γενικευμένη τραπεζική κρίση.

Οι τράπεζες μπορούν να διαχειριστούν τον κίνδυνο ρευστότητας αποτελεσματικότερα από μία εταιρεία λόγω:

- του οικονομικού μεγέθους της
- του μεγάλου δικτύου υποκαταστημάτων
- της τεχνογνωσίας και της πληροφόρησής τους

- της προστασίας από τις αρχές

Οι τράπεζες έχουν την υποχρέωση να επιστρέψουν τις καταθέσεις στο ακέραιο, ανεξάρτητα από τη ρευστότητα την οποία οι ίδιες έχουν.

Η έλλειψη ρευστότητας δημιουργεί στο ευρύ κοινό έναν ορθολογικό πανικό. Ως όρος μπορεί να ακούγεται λίγο οξύμωρος, ωστόσο περιγράφει επακριβώς την αντίδραση του κοινού σε μια φημολογούμενη ή πραγματική έλλειψη ρευστότητας. Οι τράπεζες μπορούν να αυξήσουν την ρευστότητά τους επενδύοντας σε βραχυπρόθεσμα αξιόγραφα και σε αξιόγραφα κυμαινόμενου επιτοκίου. Και για τα δύο ο κίνδυνος αγοράς είναι μικρός, καθώς οι τιμές τους δεν μεταβάλλονται πολύ. Οι τράπεζες μπορούν να αναπληρώσουν τις αναλήψεις με νέες καταθέσεις ή με δανεισμό από τις αγορές χρήματος και κεφαλαίων. Υπάρχουν όμως, και περίοδοι όπου οι τράπεζες αδυνατούν να το κάνουν και αντιμετωπίζουν κρίση ρευστότητας. Οι πιθανές αιτίες είναι πολλές και συχνά δεν σχετίζονται με τις επηρεαζόμενες τράπεζες.

3.3 Πιστωτικός κίνδυνος

Ο αποταμιευτής είναι σίγουρος και ήσυχος όταν καταθέσει τα χρήματά του σε μία τράπεζα και η τράπεζα χορηγήσει αντ' αυτού το δάνεια: είτε εξυπηρετείται το δάνειο είτε όχι, η τράπεζα έχει την υποχρέωση να του καταβάλει τους συμφωνηθέντες τόκους και να επιστρέψει τα χρήματα όταν τα ζητήσει. Τον πιστωτικό κίνδυνο τον αναλαμβάνει η τράπεζα. Η αύξηση του πιστωτικού κινδύνου μειώνει την εύλογη αξία των δανείων, των ομολόγων και των μετοχών από την πλευρά του ενεργητικού και αντίστοιχα τα ποσά που μπορεί να αντλήσει

η τράπεζα στην πλευρά του παθητικού, χρησιμοποιώντας αυτά τα προϊόντα ως ενέχυρα.

Οι τράπεζες αναλαμβάνουν τον πιστωτικό κίνδυνο διότι είναι σε θέση να τον αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα. Έχουν την τεχνογνωσία και τον πρόσβαση σε πληροφορίες για την καλύτερη εκτίμηση της πιθανότητας αθετήσεως και την σωστή τιμολόγηση των δανείων, πριν την εκταμίευση. Μετά την εκταμίευση θα είναι αργά, καθώς οι συμφωνηθέντες όροι του δανείου θα δεσμεύουν την τράπεζα.

3.4 Κίνδυνος πτωχεύσεως

Σε περίπτωση πτωχεύσεως υπάρχει ο κίνδυνος να μην εισπραχθούν αρκετά χρήματα, από την εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων της τραπεζής, για την αποπληρωμή των καταθετών και των άλλων πιστωτών.

3.5 Κίνδυνος επιτοκίου

Για καταθέσεις σταθερού επιτοκίου ο κίνδυνος έγκειται στην πιθανότητα αυξήσεως των επιτοκίων. Εάν συμβεί, ο καταθέτης θα είναι δεσμευμένος με το σταθερό επιτόκιο.

Για καταθέσεις μεταβλητού επιτοκίου, ο κίνδυνος έγκειται στην πιθανότητα μείωσης των επιτοκίων. Εάν συμβεί, οι χρηματοροές του καταθέτη θα μειωθούν, ενώ με καταθέσεις σταθερού επιτοκίου δεν θα είχαν επηρεαστεί.

Ο κίνδυνος επιτοκίου προέρχεται από τις μεταβολές των επιτοκίων, ένα σύνηθες φαινόμενο της οικονομικής ζωής. Για δάνεια σταθερού επιτοκίου, οι δυσμενείς

για την τράπεζα μεταβολές επηρεάζουν αρνητικά τα έσοδα από τόκους. Για δάνεια μεταβλητού επιτοκίου, ο κίνδυνος μετασχηματίζεται σε πιστωτικό.

3.6 Συναλλαγματικός κίνδυνος

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος αντανακλά την πιθανότητα οι συναλλαγματικές ισοτιμίες να μεταβληθούν προς κατεύθυνση η οποία ζημιώνει τις τράπεζες. Οι μεταβολές των ισοτιμιών, αναπόφευκτο συστατικό της οικονομικής ζωής, επηρεάζουν την αξία σε εγχώριο νόμισμα των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων που είναι σε ξένο νόμισμα.

Οι μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών έχουν άμεσες και έμμεσες επιδράσεις. Οι πρώτες φαίνονται στον ισολογισμό και τα αποτελέσματα χρήσεως. Οι δεύτερες είναι περισσότερο λεπτές και δυσδιάκριτες και συχνά μεταμφιέζονται σε άλλη μορφή.

Οι άμεσες επιδράσεις συνοψίζονται στο εξής: Η ανατίμηση του εγχώριου νομίσματος ωφελεί τους έχοντες υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα και ζημιώνει τους έχοντες απαιτήσεις: οι πρώτοι πληρώνουν λιγότερα σε εγχώριο νόμισμα για να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους, οι δεύτεροι εισπράττουν λιγότερα σε εγχώριο νόμισμα για τις απαιτήσεις τους.

Αντιθέτως η υποτίμηση του εγχώριου νομίσματος ωφελεί τους έχοντες απαιτήσεις σε ξένο νόμισμα και ζημιώνει τους έχοντες υποχρεώσεις.

3.7 Κίνδυνος αγοράς

Αναφέρεται στην πιθανότητα δυσμενούς μεταβολής της εύλογης αξία των ομολόγων, μετοχών και παραγώγων στα οποία έχει επενδύσει η τράπεζα. Επίσης, μεταβολής της αξίας των εμπραγμάτων εξασφαλίσεων για θέσεις σε παράγωγα.

3.8 Λειτουργικός κίνδυνος

Ο λειτουργικός κίνδυνος είναι ο πλέον καταστρεπτικός και δυσκολότερο να προβλεφθεί τραπεζικός κίνδυνος. Ελλοχεύει σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων των τραπεζών και μπορεί να οδηγήσει σε πτώχευση μία τράπεζα πριν καν η διοίκηση, οι μέτοχοι, ή οι εποπτικές αρχές συνειδητοποιήσουν το μέγεθός του.

3.9 Τραπεζικοί κίνδυνοι και κοινωνία

Οι τράπεζες προκειμένου να έχουν συμβολή στην κοινωνική ευημερία, πρέπει να αναλαμβάνουν κινδύνους. Κάποιους μπορούν να τους ελέγξουν, κάποιους άλλους όχι. Όλοι, όμως, όταν κάποια στιγμή εμφανιστούν, θα επηρεάσουν αρνητικά τα κέρδη των τραπεζών και σε ακραίες καταστάσεις μπορεί να τις οδηγήσουν σε πτώχευση.

Ο κίνδυνος πτωχεύσεως είναι μεγαλύτερος για τις ρισοκίνδυνες τράπεζες, αυτές οι οποίες αναλαμβάνουν υπέρμετρους κινδύνους, από ότι για τις συνετές, αυτές οι οποίες αναλαμβάνουν λελογισμένους κινδύνους.

Υπό κανονικές συνθήκες, οι κίνδυνοι παραμένουν σχετικά μικροί και μπορούν να αντιμετωπιστούν με τις συνήθεις τραπεζικές πρακτικές. Όταν όμως έχουν συσσωρευτεί μεγάλα και χρόνια προβλήματα, ακόμα και μικρές υπό κανονικές συνθήκες, διαταραχές, μπορούν να έχουν δυσανάλογα μεγάλες επιπτώσεις οδηγώντας σε γενικευμένη κρίση χωρίς όμως να είναι και η αιτία τους.

Το σίγουρο είναι ότι τα προβλήματα του τραπεζικού κλάδου είναι απόρροια βαθύτερων δομικών προβλημάτων στην οικονομία, τις αγορές και τη λειτουργία των θεσμών μιας χώρας.

Η αλληλεπίδραση των τραπεζικών κινδύνων με την οικονομία υπό κανονικές συνθήκες. Σε κανονικές καταστάσεις οι κίνδυνοι των τραπεζών παραμένουν σχετικά μικροί. Οι τράπεζες μπορούν να τους αντιμετωπίσουν με τις συνήθεις πρακτικές οι οποίες αναλύθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια.

Ο δε κίνδυνος αγοράς, επηρεάζει το παθητικό είτε με την αύξηση της τιμής των παραγώγων και την συνδεδεμένη με αυτή μεγαλύτερη εγγύηση (όπου ελλοχεύει και κίνδυνος ρευστότητας), είτε με τη μείωση της εύλογης αξίας των δανείων, των ομολόγων και των μετοχών, όπως στην περίπτωση του πιστωτικού κινδύνου.

Για τον πιστωτικό κίνδυνο θα αναδειχθεί μια διαπίστωση: συνήθως συσσωρεύεται στις "καλές" εποχές, στις περιόδους αναπτύξεως, αλλά εμφανίζεται στις "κακές", στις περιόδους υφέσεως. Εννοείται βέβαια πως τα προβληματικά δάνεια δεν εμφανίζονται ξαφνικά, πράγμα που δικαιολογεί απολύτως την προτίμηση των εποπτικών αρχών για ζημίες απομειώσεως με βάση τις αναμενόμενες ζημιές.

Σίγουρα δεν ζούμε στον "ιδανικό" κόσμο, όπου οι τράπεζες θα μπορούσαν να προβλέψουν τις φάσεις του οικονομικού κύκλου με ακρίβεια. Σε αυτή την

περίπτωση και με την προϋπόθεση ότι τα στελέχη τους έχουν τα σωστά κίνητρα, οι ζημιές απομειώσεως δεν θα έπρεπε να εξαρτώνται από την φάση του οικονομικού κύκλου. Προβλέποντας τις οικονομικές δυσκολίες των δανειζομένων όταν επέλθει η ύφεση, οι τράπεζες θα σχηματίζουν τα απαιτούμενα αποθεματικά σε περιόδους αναπτύξεως μέσω των ζημιών απομειώσεως.

Η επίδραση της οικονομίας και των αγορών ισχύει για όλες τις τράπεζες, χωρίς εξαιρέσεις και ενισχύεται από τις προσδοκίες που συχνά βαίνουν αυτό-επιβεβαιούμενες. Ισχύει και το αντίστροφο, δηλαδή και οι τράπεζες επηρεάζουν την οικονομία και τις αγορές είτε άμεσα διαμέσου της προθυμίας τους για χορηγήσεις δανείων είτε έμμεσα διαμέσου του επηρεασμού των αποφάσεων των αρχών.

Σε ακραίες καταστάσεις, όταν υπάρχουν συσσωρευμένα προβλήματα, μικρά, τυχαία και, ως εκ τούτου, πολύ πιθανόν να συμβούν γεγονότα, έχουν δυσανάλογα μεγάλες επιπτώσεις. Αυτά τα προβλήματα δεν σχετίζονται υποχρεωτικά με τις ίδιες τις τράπεζες, ούτε με τη χώρα και τη λειτουργία των αρχών της. Το σίγουρο όμως είναι πως δεν εμφανίζονται ξαφνικά αλλά συσσωρεύονται σε βάθος χρόνου. Εστιάζοντας στις τράπεζες, αντιμετωπίζουν μεγάλο κίνδυνο πτωχεύσεως καθώς δεν θα έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν αυτούς τους κινδύνους, ούτε να απορροφήσουν τις μεγάλες ζημιές με τα ίδια κεφάλαιά τους.

Κοινό σημείο όλων είναι η υπερχρέωση που κάνει όλους τους οικονομικούς παράγοντες ευάλωτους αφού πρέπει να δαπανούν μεγάλο μέρος των εισοδημάτων τους σε ανελαστικές δαπάνες για την πληρωμή τόκων και την αποπληρωμή του κεφαλαίου. Ως συνέχεια, ο υπερχρεωμένος οικονομικός παράγων είναι ευάλωτος

ακόμη και σε μικρές διαταραχές στην οικονομία και τις αγορές οι οποίες μειώνουν τα έσοδά του ή αυξάνουν τις δαπάνες του.

4. Μέτρα αντιμετώπισης των Τραπεζικών κινδύνων

Η στήριξη των τραπεζών είναι ένα αμφιλεγόμενο θέμα. Από την αρνητική πλευρά, εντείνει τα στρεβλά κίνητρα, μεταθέτει τα προβλήματα στο μέλλον και, εν τέλει, τα μεγεθύνει. Υπέρ της στήριξης συνηγορούν τρεις επιπλέον λόγοι:

- Η αντικειμενική δυσκολία εγκαίρου αναγνώρισης των συσσωρευμένων προβλημάτων,
- Η πιθανή αδυναμία αποτροπής αυτής της συσσωρεύσεως από τις αρχές στο απελευθερωμένο οικονομικό σύστημα στο οποίο ζούμε και
- Η αναγνώριση ότι μπορεί να προκληθούν προβλήματα στο τραπεζικό σύστημα ακόμη και από παράγοντες ανεξάρτητους από τη χώρα και μη - ελεγχόμενους από τις αρχές της χώρας (Tsuyoshi Oyama., 2010).

Σημαντικός παράγοντας για την εξασφάλιση της κερδοφορίας σε ένα τραπεζικό ίδρυμα, είναι η εφαρμογή τόσο των προληπτικών μέτρων, όσο και η χρήση της κατάλληλης μεθοδολογίας για την αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών κινδύνων. Τα τελευταία χρόνια έχει δοθεί έμφαση στην εύρεση αναπτυγμένων εφαρμογών και εργαλείων για την βελτιστοποίηση του μηχανισμού αντιμετώπισης όλων των κινδύνων.

Κατά την επεξεργασία των τραπεζικών κινδύνων προκύπτει η διαφοροποίησή τους, στους άμεσα αντιμετωπίσιμους και σε αυτούς που η αντιμετώπιση μπορεί να γίνει στο μέλλον λόγω του ότι ο κίνδυνος δεν είναι

άμεσος. Η κατηγοριοποίησή τους συνεχίζεται στο βαθμό της επίπτωσής τους σε οικονομικούς όρους, δηλαδή το μέγεθος της ζημιάς. Στο σημείο αυτό γίνεται έρευνα για τις εναλλακτικές λύσεις και την μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί ώστε να περιοριστεί το μέγεθος της ζημιάς. Σε αυτό το σημείο νέοι κανονισμοί και θεσμικά πλαίσια θα αναπτυχθούν, καθώς και αποτίμηση όσο αναφορά το κόστος και το μέγεθος του κινδύνου. Μέσω πληροφοριακών συστημάτων θα εκτιμηθούν όλοι οι παράμετροι των κινδύνων με σκοπό την επίλυση του προβλήματος με τον καλύτερο δυνατό τρόπο (The new EU framework for financial crisis management, 2011).

4.1 Αντιμετώπιση συναλλαγματικού κινδύνου

Ο κίνδυνος που προκύπτει από το συνάλλαγμα μπορεί να προκαλέσει σοβαρά προβλήματα στους πιστωτικούς οργανισμούς, έτσι οι τρόποι διαχείρισης των κινδύνων που προκύπτουν απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή. Κατά τον σχεδιασμό στρατηγικού πλάνου για την αντιμετώπιση κινδύνων συναλλάγματος, πρέπει αρχικά να αναγνωριστούν οι αστάθειες των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Στη συνέχεια να ορισθεί η στρατηγική με βάση τις μεταβολές στην ισοτιμία.

4.2 Αντιμετώπιση ταμειακών διαθεσίμων

Μια τράπεζα πρέπει να είναι ικανή να ανταπεξέλθει σε όλες τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές με το πελατολόγιό της. Η διαχείριση των

αποθεμάτων ρευστότητας είναι από τις σημαντικότερες παραμέτρους για την αποφυγή ανεπιθύμητων καταστάσεων.

Όλες οι ενέργειες διεκπεραιώνονται στα πλαίσια που ορίζουν οι ρυθμιστικές αρχές, η νομοθεσία και ο όμιλος. Πρωτίστως διατηρείται η βραχυπρόθεσμη ρευστότητα μέσα στα επιλεγμένα όρια αλλά αναλύονται οι επιπτώσεις από αλλαγές στις συνθήκες της αγοράς καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχουν τα χρηματοοικονομικά προϊόντα σε σχέση με την χρηματική διαθεσιμότητα της τράπεζας. Μέσα από κινήσεις αποτελεσματικής διαχείρισης για όλες τις επιχειρηματικές δραστηριότητες καθώς και η εναρμόνιση με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής κεντρικής τράπεζας, ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός προσεγγίζει την σωστή διαχείριση της ρευστότητας.

Στην περίπτωση που η αγορά υποστεί κρίση, η τράπεζα πρέπει να είναι ικανή να διατηρήσει την ρευστότητα σε ένα αποδεκτό σημείο ώστε να παραμείνει αξιόπιστη στα μάτια των πελατών. Τέλος κύριος στόχος του πιστωτικού οργανισμού είναι η χρηματοδοτική βάση να είναι σταθερή και διαφοροποιημένη (Greuning, Brajovic Bratanovic and Greuning, 2009).

4.3 Αντιμετώπιση πιστωτικού κινδύνου

Για την μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου μια τράπεζα πρέπει να αναλύσει και να ελέγξει την πιστοληπτική ικανότητα του πιστούχου. Η έκδοση δανείων βρίσκεται στην δικαιοδοσία και στην κριτική ικανότητα που διαθέτει το στέλεχος του χρηματοπιστωτικού οργανισμού. Άρα ο κάθε πιστούχος πρέπει να κριθεί με κάποια ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα μία μέθοδος για

να εξακριβωθεί η ποιότητα των πιστούχων είναι τα πέντε C της πίστωσης (Greuning, Brajovic Bratanovic and Greuning, 2009).

Αρχικά κρίνεται ο κάθε πιστούχος με βάση την προσωπικότητά του, με στοιχεία που αντλεί η τράπεζα για τον χαρακτήρα, τη φήμη του, την εμπειρία του. Ο παράγοντας αυτός αντανακλά τη θέληση του πιστολήπτη για έγκαιρη πληρωμή των υποχρεώσεών του και είναι μια έκφραση της τιμιότητας και ακεραιότητάς του. Κατά συνέπεια, ο χαρακτήρας (Character) του δανειολήπτη αναφέρεται στη φήμη και στις πληροφορίες σχετικά με την εντιμότητά του και τις μεθόδους των συναλλαγών του.

Στη συνέχεια έχουμε την ικανότητα (Capacity), που υποδεικνύει το κατά πόσο ο πιστούχος έχει την ικανότητα να αποπληρώσει το εκάστοτε δάνειο. Είναι εύκολο να υπολογιστεί αυτή του η δυνατότητα μέσα από προβλέψεις των μελλοντικών ταμειακών του εισροών και την ανάλυση των χρηματοοικονομικών δεικτών άμεσης ρευστότητας και κυκλοφοριακής ταχύτητας είσπραξης και αποθεμάτων.

Οι εξασφαλίσεις (Collateral) είναι οι απτές αποδείξεις του πιστούχου ώστε η τράπεζα να είναι εξασφαλισμένη σε οποιαδήποτε περίπτωση, αναφέρεται στην προσωπική εγγύηση του πιστούχου, στην ενεχυρίαση αξιογράφων και των καταθέσεων καθώς και υποθήκες ή περιουσιακά στοιχεία που θα δεσμευτούν αν δεν τηρηθούν οι προθεσμίες και οι όροι δανειοδότησης.

Στη συνέχεια ακολουθεί η Κεφαλαιακή διάρθρωση (Capital structure) που αφορά τα κεφάλαια του δανειολήπτη, το μέγεθος της δανειακής επιβάρυνσης της επιχείρησής του και το μέγεθος της απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων.

Τέλος οι συνθήκες (Conditions), εξετάζουν το είδος της δραστηριοποίησης του δανειολήπτη, τον κλάδο του, τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν, την

μορφή του ανταγωνισμού και τις προοπτικές εξέλιξης του τομέα δραστηριοποίησης του οργανισμού (TsuyoshiOyama., 2010).

Μία άλλη μέθοδος είναι η LAPP που εξετάζει την ρευστότητα, την δραστηριότητα, την αποδοτικότητα και τις δυνατότητες της επιχείρησης που ζητά πίστωση. Η μέθοδος Credit-men αποτελεί ένα τρόπο αντιμετώπισης του πιστωτικού κινδύνου, καθώς εξετάζει την ικανότητα διοίκησης και την ποιότητα του προσωπικού του οργανισμού που θέλει πίστωση, την δυναμική του κλάδου δραστηριοποίησης και την χρηματοοικονομική θέση δηλαδή την ρευστότητα το κεφάλαιο κίνησης, την δανειακή επιβάρυνσή και την διοίκηση των αποθεμάτων.

4.4 Αντιμετώπιση λειτουργικού κινδύνου

Η αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου είναι μια δύσκολη διαδικασία μιας και αφορούν την γενικότερη εικόνα εξέλιξης του χρηματοοικονομικού χώρου. Οι τραπεζικοί οργανισμοί πρέπει να αναπτύξουν προηγμένα συστήματα ελέγχου για να αποφύγουν τις επιπτώσεις του λειτουργικού κινδύνου. Τα συστήματα αυτά ακολουθούν τις εξής μεθόδους:

- Την προσέγγιση του βασικού δείκτη, όπου ο λειτουργικός κίνδυνος σε σχέση με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις φτάνουν στο 15% του σχετικού δείκτη εισοδήματος της τράπεζας. Ο σχετικός δείκτης εισοδήματος ορίζεται ως μέσος όρος των ακαθάριστων λειτουργικών εσόδων της τράπεζας στο τέλος καθεμίας από τις τρεις τελευταίες χρήσεις, πριν την ημερομηνία αναφοράς. Αν σε κάποια χρήση τα ακαθάριστα λειτουργικά έσοδα είναι αρνητικά ή μηδενικά, το μέγεθος αυτό δεν λαμβάνεται υπόψη στον υπολογισμό του μέσου όρου.

- Η τυποποιημένη προσέγγιση, όπου η κεφαλαιακή απαίτηση είναι συνάρτηση του γινομένου του συντελεστή κάθε κατηγορίας με τον σχετικό δείκτη εισοδήματος. Ο σχετικός δείκτης εισοδήματος της κάθε κατηγορίας επιχειρηματικής δραστηριότητας ορίζεται ως ο μέσος όρος των ακαθάριστων λειτουργικών εσόδων αυτής, στο τέλος καθεμιάς από τις τρεις τελευταίες χρήσεις πριν την ημερομηνία αναφοράς.
- Η εναλλακτική τυποποιημένη προσέγγιση δηλαδή η χρήση του εναλλακτικού σχετικού δείκτη. Ο δείκτης αυτός προκύπτει από τον μέσο όρο ολόκληρου του ονομαστικού ποσού που απαιτείται από τους πελάτες για διάρκεια μιας τριετίας αφού πολλαπλασιαστεί με 0,035.
- Οι εξελιγμένες προσεγγίσεις μέτρησης είναι η ανάπτυξη συστημάτων μέτρησης λειτουργικού κινδύνου από τα τραπεζικά ιδρύματα. Τα συστήματα αυτά αξιολογούν το είδος του κινδύνου με συλλογή δεδομένων, μετρήσεων, ζημιών και απολογισμό των προβλημάτων λαμβάνοντας υπόψιν ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια.
- Ο συνδυασμός προσεγγίσεων μέτρησης είναι η παράλληλη αξιολόγηση με κοινή χρήση των μεθόδων (εξελιγμένη προσέγγιση μέτρησης, τυποποιημένη προσέγγιση και την προσέγγιση του βασικού δείκτη) (Greuning, Brajovic Bratanovic and Greuning, 2009).

4.6 Αντιμετώπιση επιτοκιακού κινδύνου

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μεγάλη έξαρση από τον εν λόγω κίνδυνο και έχουν δημιουργηθεί διάφορες μεθοδολογίες για την διαχείριση και τον

περιορισμό του. Μια μέθοδος είναι η ανάλυση ανοίγματος κατά την οποία υπολογίζεται ο λόγος του καθαρού κέρδους χωρίς τους τόκους με την μεταβολή του επιτοκίου.

Η ανάλυση ανοίγματος (Gap) προσεγγίζεται μέσω της Στατικής Ανάλυσης και της Δυναμικής Ανάλυσης. Στην στατική ανάλυση γίνεται η επιλογή του χρόνου μέσα στον οποίο προσδιορίζονται τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού που θεωρούνται ευαίσθητα σε μικρές αλλαγές επιτοκίου και αυτά που θα παραμείνουν αμετάβλητα μετά από ίδιες αλλαγές. Τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού ομαδοποιούνται και γίνεται υπολογισμός της Gap δια την εξίσωση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού χαρακτηρισμένα ως ευαίσθητα για κάθε χρονικό διάστημα. Τέλος, ερμηνεύεται το υπολογισμένο Gap και όλες οι άμεσες ή έμμεσες πληροφορίες (Greuning, Brajovic Bratanovic and Greuning, 2009).

Η δυναμική Gap ανάλυση είναι παρόμοια με την Στατική Ανάλυση με μια σημαντική διαφορά, παίρνει ως δεδομένη την διαφορά του ενεργητικού και παθητικού ανάλογα με το ποσοστό ευαισθησίας λαμβάνοντας υπόψιν το περιβάλλον του επιτοκίου.

Μια άλλη μέθοδος που εφαρμόζεται από τα τραπεζικά ιδρύματα είναι η μέση διάρκεια αναμονής. Η μέθοδος αυτή εστιάζει στο πως θα διαχειριστεί το καθαρό εισόδημα από τους τόκους ή η τιμή της αγοράς της μετοχής στη βάση του χρόνου πραγμάτωσης όλων των ταμειακών εισροών (Greuning, Brajovic Bratanovic and Greuning, 2009).

4.7 Αντιμετώπιση του κινδύνου της αγοράς

Ο κίνδυνος της αγοράς είναι ο κίνδυνος κατά την απώλεια στοιχείων του ενεργητικού εντός και εκτός του ισολογισμού λόγω μεταβολής των τιμών της αγοράς (LaBrosse, Olivares-Caminal and Singh, 2011).

Μια μεθοδολογία που χρησιμεύει στον έλεγχο και την διαχείριση των κινδύνων που έρχονται αντιμέτωπες οι τράπεζες είναι η VAR. Κατά τον υπολογισμό της χρησιμοποιείται η μέθοδος της ιστορικής προσομοίωσης, η παραμετρική και η μέθοδος προσομοίωσης Monte Carlo. Με δεδομένα τα επίπεδα εμπιστοσύνης, με καθορισμένο χρονικό περιθώριο και με κανονική έκβαση των συνθηκών της αγοράς, η μέθοδος VaR υπολογίζει το χειρότερο δυνατό αποτέλεσμα/ζημιά. Μετράει το ποσοστό απώλειας του κεφαλαίου μιας τράπεζας από την διακύμανση του χαρτοφυλακίου. Πρωτεύων σκοπός είναι η αύξηση της αξίας που έχει το χαρτοφυλάκιο αφού έχει ελεγχθεί το είδος των διακυμάνσεων που παρουσιάζουν οι εισροές. Βασικό προτέρημα της διαδικασίας είναι η παραγωγή ενός αριθμού που συνοψίζει το μέγεθος του κινδύνου που έχει εκτεθεί ο εκάστοτε τραπεζικός οργανισμός (LaBrosse, Olivares-Caminal and Singh, 2011).

4.8 Εγγύηση των καταθέσεων:

Η εγγύηση των καταθέσεων σπάει τον φαύλο κύκλο στις καταθέσεις από την πλευρά του παθητικού και αποδυναμώνει τις αποσταθεροποιητικές προσδοκίες αφού μειώνει την πιθανότητα πανικού.

Όμως η εγγύηση έχει παρενέργειες ένεκα των οποίων ίσως προκύψει αντίθετο του αναμενόμενου αποτέλεσμα: αντί να μειωθεί ο κίνδυνος πτωχεύσεως των τραπεζών, να αυξηθεί. Αυτό συμβαίνει γιατί λόγω της εγγύησης, οι καταθέτες

έχουν κίνητρο να καταθέτουν τα χρήματά τους με γνώμονα αποκλειστικά το υψηλότερο επιτόκιο που συνήθως προσφέρεται από τις πιο ριψοκίνδυνες τράπεζες.

Στον αντίποδα, η ύπαρξη χαμηλού ή καθόλου ορίου εγγύησης μπορεί να λειτουργήσει αποτρεπτικά στην ανάληψη υπέρμετρων κινδύνων από τις τράπεζες και συνήθως επαρκεί σε κανονικές συνθήκες. Για να είναι όμως ακόμα και το χαμηλό όριο εγγύησης αξιόπιστο, θα πρέπει η εγγύηση να είναι από κάποιο οργανισμό που χρηματοδοτούν οι ίδιες οι τράπεζες, όπως το ταμείο εγγυοδοσίας των καταθέσεων ή η κυβέρνηση.

Όταν οι Τράπεζες χρηματοδοτούν το ταμείο, μετακυλύουν το κόστος στους καταθέτες και τους δανειζόμενους: στους καταθέτες με χαμηλότερο επιτόκιο καταθέσεων, στους δανειζόμενους με υψηλότερο επιτόκιο δανείων. Οι τράπεζες έχουν κίνητρο να αποφύγουν ή να μετριάσουν όσο μπορούν αυτό το κόστος.

Ένα άλλο κίνητρο είναι ότι σε περίπτωση πανικού, το ταμείο εγγυοδοσίας δεν θα έχει αρκετούς πόρους για να καλύψει όλες τις εγγυημένες καταθέσεις και έτσι να αποτρέψει μία συστημική κρίση. Οπότε θα αναγκαστεί η κυβέρνηση να εγγυηθεί τις καταθέσεις.

Το θεσμικό πλαίσιο καλείται λοιπόν να αντιμετωπίσει τα στρεβλά ιδιωτικά κίνητρα και να συντονίσει το μηχανισμό της εγγύησης συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση του προβλήματος της πληροφόρησης.

4.9 Κρατική εγγύηση των υποχρεώσεων των τραπεζών

Η κυβέρνηση εγγυάται στο ακέραιο τις υποχρεώσεις των τραπεζών προς τους πιστωτές τους σπάζοντας τον φαύλο κύκλο στις καταθέσεις, στις υποχρεώσεις προς άλλες τράπεζες και στις αγορές. Επιπλέον όμως, δημιουργούνται δυνητικές υποχρεώσεις στην κυβέρνηση, πράγμα που σημαίνει ότι αν δεν ανταποκριθούν οι τράπεζες, το βάρος θα πέσει στους φορολογούμενους. Η κυβέρνηση διακριτικά δίνει οδηγίες σε οργανισμούς τους οποίους εποπτεύει, όπως δημόσιες επιχειρήσεις και υπουργεία, να μεταφέρουν τα διαθέσιμά τους σε μια τράπεζα που αντιμετωπίζει άμεσο πρόβλημα ρευστότητας. Η κεντρική τράπεζα διακριτικά ζητά από τις άλλες εμπορικές τράπεζες να μεταφέρουν τα διαθέσιμά τους στην τράπεζα που αντιμετωπίζει πρόβλημα (TsuyoshiOyama., 2010).

Με σκοπό την αύξηση της χρηματοδότησης από την κεντρική τράπεζα, η κεντρική τράπεζα προχωρά σε *repos* με ελαστικότερους όρους ώστε να δώσει τη δυνατότητα στις τράπεζες να αντλήσουν περισσότερα κεφάλαια ενεχυριάζοντας τα αξιόγραφα που έχουν στο χαρτοφυλάκιό τους. Οι ελαστικότεροι όροι μπορεί να αναφέρονται σε μικρότερο «κούρεμα», αποδοχή αξιογράφων με μικρότερη πιστοληπτική διαβάθμιση και αποδοχή αξιογράφων άλλων εκδοτών πλην της κυβερνήσεως (TsuyoshiOyama., 2010).

5. Η αντιμετώπιση της Τραπεζικής κρίσεως στην Ευρωζώνη

5.1 Μέτρα στήριξης των τραπεζών και Ενέργειες της ΕΚΤ

Στη παρούσα ενότητα θα αναλυθούν τα μέτρα που πάρθηκαν από την ΕΚΤ για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, και πιο συγκεκριμένα για την στήριξη των Ευρωπαϊκών τραπεζών. Θα προσδιοριστούν επίσης και τα μέτρα αναφορικά με την ΕΚΤ συγκεντρωτικά και πιο ειδικά θα γίνουν και αναφορές στις Κεντρικές τράπεζες των χωρών (ecb, 2016).

2007: Η μεταβατική περίοδος

Η ΕΚΤ βρισκόταν σε μια μεταβατική και συνάμα περίεργη κατάσταση, όταν ξέσπασε η χρηματοπιστωτική κρίση τον Αύγουστο του 2007. Συγκεκριμένα επιδίωκε να επιτύχει ανοδική τάση στα βασικά της επιτόκια, προσπάθεια που είχε ξεκινήσει από τον Δεκέμβριο του 2005, ενώ τον Ιούνιο του 2007 ενίσχυσε τα επιτόκια της κατά 25 μονάδες βάσης. Η οικονομία της Ευρωζώνης τη δεδομένη χρονική στιγμή είχε εισέλθει σε μια ευρύτερη επιταχυνόμενη δράση αλλαγών, δεδομένων και των ευρύτερων πληθωριστικών πιέσεων που καλούνταν να αντιμετωπίσει. Στις 9 Αυγούστου 2007, η μείωση της ρευστότητας είχε ως αποτέλεσμα μια εκ των μεγαλύτερων παγκόσμιων τραπεζών, η BNP PARIBAS, να προχωρήσει στο πάγωμα τριών συνταξιοδοτικών προγραμμάτων που λειτουργούσαν στην αγορά των Asset Backed Securities.

Την δεδομένη χρονική στιγμή η ΕΚΤ προέβη σε ένα πρώτο μέτρο στήριξης κάνοντας μια δυναμική «ένεση ρευστότητας» που ανερχόταν στα 95 δισεκατομμύρια ευρώ και αλλάζοντας την πολιτική της σε σχέση με τα επιτόκια, μειώνοντας το επιτόκιο διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης από 5% σε 4,25%. Μέσα από τη παρούσα διαδικασία και με την μείωση των επιτοκίων διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης, δόθηκε η δυνατότητα καλύτερης λειτουργίας της αγοράς σε επίπεδο χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, καθορίζοντας ένα νέο δρόμο για τη καλύτερη λειτουργία τους και την εξεύρεση διεξόδων βιωσιμότητας που με πιο αυξημένο το παραπάνω επιτόκιο δεν είχαν (Anon, 2008).

Αργότερα προέβη και σε πρόσθετες δράσεις εξομάλυνσης των διακυμάνσεων της ρευστότητας. Μετά τις 15 Αυγούστου ανέπτυξε δράσεις κύριας αναχρηματοδότησης, ώστε να μπορέσει να αντιμετωπίσει τις εντάσεις που υπήρξαν από τη μια στο τραπεζικό κλάδο και από την άλλη στην αγορά χρήματος. Το ποσοστό των μακροπρόθεσμων δράσεων αναχρηματοδότησης, οι οποίες μέχρι και εκείνη τη στιγμή ήταν περιορισμένες έφτασε σε υψηλά επίπεδα (συγκεκριμένα σχεδόν το 66% της χρηματοδότησης ήταν μακροχρόνια σε σχέση με το 30% που ήταν πριν τη κρίση). Η διαδικασία της χρηματοδότησης επίσης, είχε ως στόχο της, την στήριξη της αγοράς, την παροχή μιας νέας δυναμικής στις επιχειρήσεις, ώστε να σταματήσει η διαδικασία της αποδιάρθρωσης της αγοράς, η οποία ήταν αποτέλεσμα της αδυναμίας των επιχειρήσεων να επιβιώσουν σε μια κακά δομημένη αγορά όπως εμφανιζόταν εκείνη την περίοδο, δεδομένων των πιέσεων που δεχόταν από τα γεγονότα της

οικονομικής κρίσης (Anon,2017).

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η ανησυχία των τραπεζών σε σχέση με τις ανάγκες τους για ρευστότητα κατά τη περίοδο τήρησης των αποθεματικών τους, η ΕΚΤ έλαβε ως μέτρο την προσαρμογή του χρονοδιαγράμματός της για την παροχή μεγαλύτερης ποσότητας χρήματος από αυτή που απαιτούνταν κανονικά κατά την έναρξη αυτής της περιόδου. Συγκεκριμένα, στις 19 Δεκεμβρίου του 2007 και στη προσπάθεια της να βελτιώσει την ιδιαίτερα δύσκολη κατάσταση στην χρηματαγορά προχώρησε σε ένεση ρευστότητας περίπου 350 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η ένεση αυτή στόχευε στη βελτίωση της λειτουργίας των τραπεζών και της αγοράς. Από την πρώτη στιγμή, στόχος της ΕΚΤ, είναι το κλείσιμο του ελλείμματος και η διάσωση των τραπεζικών οργανισμών.

2008 - 2009: Η ύφεση προκαλεί ανησυχία

Τον Ιούλιο του 2008 έκανε πιο αυστηρές τις νομισματικές συνθήκες αυξάνοντας τα βασικά της επιτόκια κατά 25 επιπλέον μονάδες (Anon,2017).

Την ίδια περίοδο, η ΕΚΤ επικεντρώθηκε στη διατήρηση της μεσοπρόθεσμης σταθερότητας των τιμών, και με τη διαχείριση της ρευστότητας και τη σταθεροποίηση του επιτοκίου στην αγορά χρήματος σε επίπεδο κοντά στο ελάχιστο επιτόκιο προσφοράς για τις βασικές πράξεις αναχρηματοδότησης, εγγυήθηκε τη χρηματοοικονομική σταθερότητα (Bank, 2017).

Αργότερα το διάστημα 7 έως 14 Σεπτεμβρίου του 2008 με δεδομένες

δράσεις όπως η ομοσπονδιακή εξαγορά των μεγάλων εταιρειών ενυπόθηκων δανείων στις ΗΠΑ, Fannie Mae και Freddie Mac, ανακοινώθηκε η χρεοκοπία της επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers και ακολούθησε η αγορά της Merrill Lynch από την Bank of America. Η κατάσταση αυτή στην Αμερικανική αγορά οδήγησε την ΕΚΤ μετά το 2008-2009 να προβεί σε περεταίρω ανάληψη μέτρων, τα οποία τέθηκαν σε πλήρη εφαρμογή.

Η ΕΚΤ στα τέλη του Σεπτεμβρίου του 2008 αρχές του Οκτωβρίου της ίδιας χρονιάς σε συνεργασία με την τράπεζα της Αγγλίας, την Ελβετική Εθνική τράπεζα και τη Κεντρική Τράπεζα της Σουηδίας προχώρησε στη μείωση των επιτοκίων πράγμα που έγινε και στις συνεργαζόμενες τράπεζες, ενώ στη συνέχεια εφαρμόστηκε και σε άλλες χώρες της Ευρωζώνης. Το βασικό επιτόκιο μειώθηκε κατά 50 μονάδες βάσης, αντιστρέφοντας τον κύκλο ανόδου των επιτοκίων (Bank, 2017) .

Παρά τις πολιτικά ηχηρές αποφάσεις για τις οποίες έγινε αναφορά παραπάνω στο πλαίσιο του Σχεδίου για την Ανάκαμψη της Ευρωπαϊκής Οικονομίας το Δεκέμβριος 2008, υπήρξαν ελάχιστες παρεμβάσεις μέσω του Ενωσιακού προϋπολογισμού, της πολιτικής της συνοχής και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Κατ' ουσία, το βάρος της προσαρμογής το έφερε κάθε χώρα μέλος κατά μονάς.

Μέχρι και στις 7 Μαΐου του 2009 συνεχίστηκε και ολοκληρώθηκε η παρούσα διαδικασία. Το επιτόκιο αποδοχής καταθέσεων ορίστηκε στο 0,25% ενώ το επιτόκιο διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης ορίστηκε στο 1,75%.

Την ίδια χρονιά η επόμενη κίνηση που έγινε ήταν ότι η ρευστότητα των τραπεζών, θα διατίθετο στο εξής μέσω δημοπρασιών σταθερού επιτοκίου με κατανομή ολόκληρου του ποσού μέσω των εμπορικών τραπεζών που θα κάλυπτε τη ζήτηση τους σε δάνεια. Στόχος του παρόντος μέτρου ήταν η μείωση της αβεβαιότητας στην παροχή και στο κόστος ρευστότητας ώστε να απελευθερωθεί η αγορά χρήματος. Ο δεύτερος στόχος ήταν να υπάρξει πλήρης έλεγχος του επιπέδου επιτοκίων στην οικονομία, για να μειωθεί η αύξηση κόστους χρηματοδότησης και οποιαδήποτε επίπτωση στην οικονομική δράση. Το μέτρο ουσιαστικά όριζε ότι: « Η ΕΚΤ θα προβαίνει σε δημοπρασίες οι οποίες θα γίνονται σε ένα σταθερό επιτόκιο το οποίο οριζόταν εκ των προτέρων, με τις τράπεζες να προβαίνουν σε συναλλαγές με εκείνο το ποσό χρημάτων που επιθυμούσαν σε καθορισμένο επιτόκιο» (Special Feature . The concept of systemic risk . Is Basel II pro-cyclical? A selected review of the literature, 2009).

Ένα πρόσθετο μέτρο που πάρθηκε μέσα στο 2009 από την ΕΚΤ ήταν το ακόλουθο: Αυξήθηκε η διάρκεια των πράξεων αναχρηματοδότησης από 3 μήνες έως ένα χρόνο, αυξάνοντας έτσι και την συχνότητα των LTROs και εισάγοντας πράξεις ενός μηνός, 6 μηνών και 12 μηνών. Τα παραπάνω μέτρα εφαρμόστηκε μέχρι και τον Οκτώβριο του 2010. Μέσα στην ίδια χρονιά η ΕΚΤ προχώρησε στην κάλυψη της συνολικής ζήτησης διαθέσιμων από τις τράπεζες στις επικρατούσες συνθήκες επιτοκίων μέσα σε διαφορετικά χρονικά πλαίσια.

Στο διάστημα 2007-2010, η ΕΚΤ προέβη και σε ένα πρόσθετο μέτρο. Συγκεκριμένα στην πρώτη από τις τρεις προγραμματισμένες 12-μήνες

πράξεις, η ΕΚΤ κατένειμε στους αντισυμβαλλόμενους το ποσό των 442 δις ευρώ, που αποτέλεσε και την μεγαλύτερη ένεση ρευστότητας σε μια μόνο πράξη. Με την επόμενη 12μηνη πράξη αναχρηματοδότησης, η οποία διεξήχθη το Σεπτέμβριο του 2009, η ζήτηση για ρευστότητα ήταν ακόμα υψηλή, δηλαδή 75 δις. ευρώ, ενώ τέλος στην τρίτη και τελευταία πράξη αυτού του τύπου, το Δεκέμβριο του 2009, η ΕΚΤ παρείχε 96 δις ευρώ.

Τα παραπάνω μέτρα μέχρι και το 2010 εξασφάλισαν για την ΕΚΤ τα εξής:

- α) Αύξηση του ρόλου της ως διαμεσολαβητής στην αγορά χρήματος,
- β) καθίσταται κύριος προμηθευτής της αγοράς, μέσω των πράξεων της,
- γ) Έλεγχος επιτοκίων
- δ) Επιτυχής συνεχή ρευστότητα.

2010: Προσπάθειες μείωσης του κόστους χρηματοδότησης

Η ΕΚΤ εγκατέλειψε τον έλεγχο του διατραπεζικού επιτοκίου. Το επιτόκιο αγοράς πλησίασε το επιτόκιο διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων και έτσι απομακρύνθηκε από το σταθερό επιτόκιο για μια παρατεταμένη περίοδο.

Τα μέτρα που πάρθηκαν μέσα στο 2010, βοήθησαν στη μείωση του κόστους χρηματοδότησης. Η νομισματική πολιτική από εκείνη τη περίοδο και μετά δεν ασκείται μέσω του επιτοκίου κύριας αναχρηματοδότησης αλλά από τα βασικά επιτόκια και ευρύτερα από ποσοτικά μέτρα.

Στο τέλος του 2009 αρχές του 2010 το μέτρο που πάρθηκε, δεδομένης και της μικρής βελτίωσης των οικονομικών συνθηκών, οδήγησε στη σταδιακή κατάργηση των μέτρων δανειοδότησης. Σταδιακά σταμάτησε να παρέχει ρευστότητα σε ξένα νομίσματα στους Ευρωπαίους εταίρους, ενώ μείωσε και τη συχνότητα και τη διάρκεια των πράξεων αναχρηματοδότησης. Επίσης προχώρησε στην υποβολή προσφορών μεταβλητού επιτοκίου τριμηνιαίας διάρκειας, ενώ για μικρότερες διάρκειες δηλαδή μίας εβδομάδας και ενός μήνα, η ΕΚΤ συνέχισε να παρέχει απεριόριστα ποσά ρευστών διαθεσίμων με σταθερά επιτόκια, τουλάχιστον μέχρι τον Οκτώβριο.

Νέα ένταση στην αγορά προκλήθηκε στα τέλη του Απριλίου του 2010. Συγκεκριμένα υπήρξε πρόβλημα με τη βιωσιμότητα του χρέους της Ελλάδας. Η «Standard & Poors» υποβάθμισε τα ελληνικά ομόλογα βαθμολογώντας τα με BB+. Στο στάδιο αυτό υπήρξε φόβος μετάδοσης της κρίσης στην Ισπανία και την Πορτογαλία δεδομένου ότι υποβαθμίστηκε και εκεί το χρέος. Στο συγκεκριμένο χρονικό σημείο για αποφυγή της πτώχευσης της Ελληνικής οικονομίας, πραγματοποιήθηκε μία από κοινού δανειοδότησή της από την ΕΚΤ και το ΔΝΤ, με ένα ποσό της τάξεως των 110 δις ευρώ (ecb, 2016).

Στο παρόν χρονικό σημείο το μέτρο που πάρθηκε από την ΕΚΤ, ήταν η αναβολή της απαίτησης της ελάχιστης πιστοληπτικής ικανότητας για τα ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου, ως ασφάλεια της αναχρηματοδότησης. Το επόμενο μέτρο στήριξης αναφερόταν σε άλλες χώρες της Ε.Ε, που βίωναν οικονομικές πιέσεις. Επομένως μέσα στο 2010

αποφασίστηκε παροχή πακέτου στήριξης στην Πορτογαλία, Ισπανία και Ιρλανδία μέχρι και το τέλος του 2012. Πρόσθετα μέτρα από το Μάιο του 2010 μέχρι το 2011 ήταν τα ακόλουθα:

1. Αγορά κρατικών και ιδιωτικών χρεογράφων προκειμένου να διασφαλιστεί η ρευστότητα στα τμήματα της αγοράς που δεν λειτουργούσαν σωστά και είχαν ανάγκη την οικονομική στήριξη.
2. Η ΕΚΤ αποφάσισε να προβεί σε μια πράξη αναχρηματοδότησης διάρκειας 6 μηνών καθώς επίσης και σε πράξεις δράσεις τριμηνιαίας διάρκειας με κατανομή του ποσού σε σταθερό επιτόκιο.

Η ΕΚΤ λειτούργησε ως δανειστής έσχατης ανάγκης, μέσα από προγράμματα καλυμμένων ομολόγων και αγοράς περιουσιακών στοιχείων. Οι δικαιούχοι της παρέμβασης ήταν οι εμπορικές τράπεζες, οι οποίες είχαν στους ισολογισμούς τους στοιχεία ενεργητικού κακής ποιότητας. Μέχρι και τον Ιούνιο του 2010 η ΕΚΤ είχε παράσχει το ποσό των 60 δις στη αγορά.

Πρόσθετο μέτρο μέσα στο 2010 από την ΕΚΤ ήταν η παροχή διευκόλυνσης με το πρόγραμμα κινητών αξιών. Το παρόν επέτρεψε στην ΕΚΤ να αγοράζει όχι μόνο ιδιωτικούς τίτλους αλλά και κρατικά ομόλογα. Σύμφωνα με το παρόν πρόγραμμα ορίστηκε ότι: «Οι αγορές κρατικών ομολόγων του Ευρώ-συστήματος περιορίζονταν στη δευτερογενή αγορά, αφού σύμφωνα με το άρθρο 21 του καταστατικού της απαγορευόταν η απευθείας αγορά ομολόγων από οποιαδήποτε εθνική αρχή, και ότι η

απόφαση της ΕΚΤ να αγοράσει ιδιωτικά και κρατικά χρεόγραφα δεν θα άλλαζε την κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής».

Για το 2010 και με στόχο τη βελτίωση της εποπτείας των τραπεζών και των αγορών, αλλά και των ασφαλιστικών ταμείων αποφασίστηκε η ίδρυση τριών νέων υπερεθνικών θεσμών: της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής, της Ευρωπαϊκής Αρχής Αξιών και Αγορών και της Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής Ασφάλισης και Επαγγελματικών Συντάξεων. Για την αξιολόγηση και πρόληψη των τραπεζικών κινδύνων μέσω πρόωμης προειδοποίησης και υποβολής συστάσεων δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου.

Η αποκατάσταση της ευρωστίας του τραπεζικού τομέα βρέθηκε και πάλι στο επίκεντρο των Συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 24/25ης Μαρτίου. Οι "δοκιμές αντοχής" διενεργούνται από την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή και τους εθνικούς εποπτικούς φορείς, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Συστημικών Κινδύνων, την Κομισιόν και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στο πλαίσιο των δοκιμών αντοχής στα διακρατούμενα κρατικά χρεόγραφα. Επίσης, στο πλαίσιο της εξυγίανσης του τραπεζικού συστήματος θα παρακολουθείται στενά το επίπεδο ιδιωτικού χρέους των τραπεζών, των νοικοκυριών και των μη χρηματοπιστωτικών εταιριών.

Μέσα από το μέτρο των κινητών αξιών η ΕΚΤ κατάφερε χωρίς να παραβιάσει το νόμο περί απαγόρευσης άμεσης αγοράς χρεογράφων από

κυβερνήσεις, να μειώσει τα επιτόκια, δεδομένου ότι οι χώρες που βρίσκονται σε δυσμενή θέση ήταν αναγκασμένες να πληρώνουν πολύ υψηλά επιτόκια για τα χρεόγραφα λόγω αύξησης των ασφαλιστικών κινδύνων. Τη περίοδο Μαΐου και τέλη 2010, η ΕΚΤ είχε παράσχει το ποσό των 13 δις ευρώ στο συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Παρέμβαση στην δευτερογενή αγορά ομολόγων

Στη συνέχεια μέσα στο 2011 ως μέτρο συνεχίστηκε να εφαρμόζεται το πρόγραμμα παρέμβασης στη δευτερογενή αγορά κρατικών ομολόγων. Μέχρι και το 2012 συνοπτικά τα μέτρα που πήρε η ΕΚΤ σε σχέση με τις Ευρωπαϊκές τράπεζες και την οικονομική κρίση ήταν τα ακόλουθα:

- 1) Παροχή κεφαλαίων άμεσα και έμμεσα, αγοράζοντας ομόλογα στις πρωτογενείς και δευτερογενείς αγορές,
- 2) Χαλάρωση των κριτηρίων αποδοχής εγγυήσεων,
- 3) Δανεισμός και επιμήκυνση των χρόνων λήξεως των πράξεων αναχρηματοδότησης.

Ως μέτρο, η χρηματοδότηση του δανειοδοτικού συστήματος που πάρθηκε μετά το 2012 από πολλές Κεντρικές τράπεζες και κυρίως της Αγγλίας, βοήθησε στην μείωση του κόστους χρηματοδότησης των τραπεζών και γενικότερα ενίσχυσε την χορήγηση δανείων προς την πραγματική οικονομία κατά την διάρκεια της λειτουργίας της.

Κοιτάζοντας την συνολική χρήση της χρηματοδότησης είναι

προφανές ότι οι τράπεζες της Ε.Ε χρησιμοποίησαν κυρίως τα μέτρα στήριξης της χρηματοδότησης για να αντικαταστήσουν την χρηματοδότηση της αγοράς, της οποίας τα μακροπρόθεσμα κόστη έχουν αυξηθεί δραματικά και σε πολλές περιπτώσεις επίσης ήταν αδύνατη η αναχρηματοδότηση.

Δεύτερη πιο κοινή χρήση των μέτρων στήριξης της χρηματοδότησης, σύμφωνα με τις εθνικές εποπτικές αρχές, ήταν η χορήγηση πιστώσεων προς την πραγματική οικονομία, ως συνέπεια της κάτω του κόστους χρηματοδότησης της αγοράς που προβλεπόταν από τα μέτρα στήριξης της χρηματοδότησης.

Ακόμα κι αν τα χαρτοφυλάκια δανείων των τραπεζών μειώθηκαν κατά την διάρκεια του 2012 και του 2013, αυτό οφειλόταν κυρίως στην διαρθρωτική απομόχλευση. Οι τράπεζες έχουν μειώσει σημαντικά τα συγκεκριμένα επισφαλή χαρτοφυλάκια (δάνεια CRE), ενώ αύξησαν συγκεκριμένα άλλους τομείς που παρουσιάζουν ευημερία. Ωστόσο, προκειμένου να υιοθετήσουν αυτήν την διαρθρωτική αλλαγή, οι τράπεζες χρειάζονται φθηνότερη χρηματοδότηση.

Ορισμένες τράπεζες της Ευρωζώνης όπως της Αγγλίας, της Δανίας κ.λ.π χρησιμοποίησαν κεφάλαια για να δημιουργήσουν αποθέματα ρευστότητας μέσω της αγοράς διαφόρων ρευστών διαθεσίμων. Σε πιο προβληματικούς τομείς, οι τράπεζες επενδύουν εκτενώς σε κρατικά ομόλογα. Η χρηματοδότηση συνέβαλε στην κάλυψη των υφιστάμενων αποθεμάτων και προσέθεσε μια σταθερή βάση για τις τράπεζες για να ξεκινήσουν την διαδικασία σύγκλισης με τους μελλοντικούς κανονιστικούς στόχους για

την ρευστότητα. Από την άλλη πλευρά, με την λήψη νέων κεφαλαίων οι τράπεζες προσέφεραν ένα δίκτυ ασφαλείας απέναντι σε ένα πιθανό δυσμενές σοκ ρευστότητας.

Οι τράπεζες χρησιμοποίησαν τα κεφάλαια και για άλλους σκοπούς. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα κεφάλαια χρησιμοποιήθηκαν για την στήριξη της διαμεσολάβησης στην διατραπεζική αγορά, η οποία αύξησε τα διατραπεζικά δάνεια. Σε άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε για την αντιστάθμιση των στοιχείων του ενεργητικού στο νόμισμα των κεφαλαίων. Υπήρξαν επίσης κάποιες περιπτώσεις που οι τράπεζες πήραν τα κεφάλαια για να τα χρησιμοποιήσουν καθαρά για πρακτικές «carry trade».

Σε νέο αιφνιδιασμό των αγορών προχώρησε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με στόχο μια πιο επιθετική χαλάρωση της νομισματικής της πολιτικής. Η κίνησή της προκάλεσε πτώση του ευρώ και άνοδο στα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια.

Αρνητικό επιτόκιο για πρώτη φορά

Ειδικότερα, το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας μείωσε το επιτόκιο αποδοχής καταθέσεων από τις τράπεζες στο -0,40% και το επιτόκιο οριακής χρηματοδότησης στο 0,25%, αλλά και το βασικό επιτόκιο αναχρηματοδότησης στο μηδέν από 0,05%.

Παράλληλα, αποφάσισε να αυξήσει κατά 80 δισ. ευρώ, από 60 δισ. ευρώ το μηνιαίο όριο εξαγορών ομολόγων από τη δευτερογενή αγορά (ποσοτική χαλάρωση) καθώς και να διευρύνει το εύρος των ομολόγων.

Στο ίδιο πλαίσιο η ΕΚΤ ανακοίνωσε πως θα εισάγει από τον Ιούνιο τέσσερις νέες σειρές εργαλείων παροχής ρευστότητας (TLTRSO), με ωρίμανση τεσσάρων ετών.

Οι Πράξεις Πιο Μακροπρόθεσμης Αναχρηματοδότησης επεκτείνονται

Σε επίπεδο τραπεζών των χωρών θα γίνει μια επιπρόσθετη προσπάθεια παρουσίασης δράσεων. Συγκεκριμένα οι κεντρικές τράπεζες χρησιμοποίησαν μέσα στο 2011 πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (ΠΠΜΑ), κυρίως για να αντικαταστήσουν την χρηματοδότηση της αγοράς, το κόστος της οποίας είχε αυξηθεί σημαντικά κατά την διάρκεια του 2011. Η ανάλυση, σε συνδυασμό με μη δημοσιευμένες πληροφορίες που παρέχονται από τις τράπεζες, υποδηλώνει ότι οι εκτιμήσεις χρηματοδότησης διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην συμπεριφορά υποβολής προσφορών των τραπεζών σε διάρκεια τριών ετών.

Στη πορεία παρουσιάστηκε μια θετική σχέση μεταξύ των spreads των τραπεζικών ομολόγων κατά την έκδοση (λαμβάνοντας υπόψη και τα ασφαλισμένα και τα ανασφάλιστα ομόλογα) και την προσφορά ποσών από τις τράπεζες στις μακροπρόθεσμες αναχρηματοδοτήσεις διάρκειας τριών ετών ως ποσοστό του συνολικού ενεργητικού τους. Ωστόσο, ένας σημαντικός αριθμός των τραπεζών που υποβάλλουν προσφορές διάρκειας τριών ετών δεν εξέδωσαν τίτλους αξιών το 2011 (ecb, 2016).

Ακόμη και αν μια τράπεζα ήταν σε θέση να αποκτήσει μακροπρόθεσμα

κεφάλαια στην αγορά ομολόγων, θα μπορούσε ακόμα να έχει ένα ισχυρό κίνητρο για να δανειστεί από το Ευρωσύστημα λόγω του χαμηλότερου κόστους που ενέχει. Ταυτόχρονα, αυτές οι συνθήκες χρηματοδότησης καθιστούν τις ευκαιρίες επενδύσεων και δανεισμού των τραπεζών πιο ελκυστικές. Αυτό υποστηρίζει την άποψη του Διοικητικού Συμβουλίου ότι τα μέτρα αυτά βοήθησαν να αρθούν τα εμπόδια στην προσπέλαση της χρηματοδότησης από την πραγματική οικονομία.

Την άποψη αυτή συμμερίζονται και οι περισσότερες εθνικές εποπτικές αρχές, οι οποίες έχουν συμφωνήσει ότι οι ΠΠΜΑ χρησιμοποιήθηκαν για την χορήγηση δανείων στην οικονομία. Παρόλα αυτά, ο όρος «χορήγηση πιστώσεων προς την οικονομία» χρησιμοποιήθηκε εκτεταμένα στις απαντήσεις των εθνικών εποπτικών αρχών σε σχέση με την πρόληψη της άτακτης απομόχλευσης, η οποία επίσης επιβεβαιώνεται και από τα εμπειρικά δεδομένα σχετικά με τις εξελίξεις στα αποθέματα δανείων στην Ευρωζώνη.

Οι τραπεζικοί τομείς βρίσκονταν σε μία διαδικασία διαρθρωτικής απομόχλευσης του ισολογισμού, λόγω της υπερχρέωσης σε ορισμένους από τους τομείς. Το σύνολο του ενεργητικού του τραπεζικού τομέα μειώθηκε μεταξύ του πρώτου τριμήνου του 2011 και του τρίτου τριμήνου του 2013 σε μεγάλο βαθμό λόγω της μείωσης των καθαρών χαρτοφυλακίου δανείων.

Το γεγονός ότι ορισμένες τράπεζες έχουν μειώσει το πιστωτικό απόθεμα, ενώ κατέφυγαν σε πράξεις αναχρηματοδότησης του Ευρω-συστήματος δεν σημαίνει ότι δεν διοχετεύουν την χρηματοδότηση του Ευρω-

συστήματος στην πραγματική οικονομία, αλλά μάλλον ότι οι τράπεζες υφίστανται μία διαδικασία διαρθρωτικής απομόχλευσης του ισολογισμού. Ως εκ τούτου, η χρηματοδότηση του Ευρω-συστήματος δεν έχει χρησιμοποιηθεί για την επέκταση των ισολογισμών των τραπεζών, αλλά μάλλον για την αντικατάσταση άλλων πηγών χρηματοδότησης. Η χρηματοδότηση του Ευρω-συστήματος αυξήθηκε κυρίως ως αποτέλεσμα της ανάγκης για την χρηματοδότηση της αγοράς χονδρικής πώλησης, η οποία έγινε μη διαθέσιμη σε λογικές τιμές.

Πράξεις αναχρηματοδότησης με ορίζοντα τριετίας

Στην συγκεκριμένη περίπτωση των δύο ΠΠΜΑ τριετούς διάρκειας, οι εργασίες αυτές χρησιμοποιήθηκαν κυρίως για την επέκταση της διάρκειας της ήδη υφιστάμενης χρηματοδότησης του Ευρω-συστήματος, με την αντικατάσταση των εργασιών μικρότερης διάρκειας. Οι ΠΠΜΑ έχουν χορηγήσει στις τράπεζες τον χρόνο για την σταδιακή ανανέωση του πιστωτικού χαρτοφυλακίου τους και την σταδιακή διαμόρφωση της καταθετικής βάσης, αποφεύγοντας την ανάγκη για διασπαστικά μέτρα με στόχο την μείωση των στοιχείων του ενεργητικού στον ισολογισμό.

Την ίδια στιγμή η συνολική πίστωση έχει μειωθεί, οι τράπεζες σταδιακά επαναπροσανατολίζουν τους ισολογισμούς τους, αυξάνοντας την έκθεσή τους σε πιο παραγωγικούς τομείς της οικονομίας σε βάρος της μείωσης των ανοιγμάτων σε τομείς όπως οι κατασκευές και τα ακίνητα.

Σύμφωνα με την έρευνα, η δημιουργία αποθεμάτων ρευστότητας μέσω της αγοράς ρευστών κρατικών ομολόγων, εταιρικών ομολόγων ή άλλων

ρευστών στοιχείων ενεργητικού ήταν η τρίτη πιο κοινή αντίδραση των εθνικών εποπτικών αρχών όσον αφορά στην χρήση των ΠΠΜΑ. Δηλαδή, η χρηματοδότηση με ΠΠΜΑ συνέβαλε στην κάλυψη των υφιστάμενων αποθεμάτων και πρόσθεσε μια σταθερή βάση για τις τράπεζες ώστε να ξεκινήσουν την διαδικασία σύγκλισης προς τους μελλοντικούς κανονιστικούς στόχους για την ρευστότητα (Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας και υψηλής ποιότητας ρευστά διαθέσιμα). Στην συνέχεια, τα πρόσθετα στοιχεία του ενεργητικού σταδιακά αντικατέστησαν την χρηματοδότηση ΠΠΜΑ αφού πέρασε η περίοδος της κρίσης, αλλά έτσι επιτράπη στις τράπεζες να ξεκινήσουν την διαδικασία σύγκλισης με μεθοδευμένο τρόπο.

Σύμφωνα με την εθνική εποπτική χωρών της Ε.Ε τα στοιχεία για την ακριβή χρήση των κονδυλίων των ΠΠΜΑ των μεμονωμένων ιδρυμάτων είναι ελάχιστα. Δεν διατίθενται στοιχεία για την χρήση των κεφαλαίων ΠΠΜΑ τριετούς διάρκειας. Ως εκ τούτου, ορισμένα κεφάλαια μπορεί να έχουν χρησιμοποιηθεί, προκειμένου να διευκολυνθεί η μετάβαση από την χρηματοδότηση εκδόσεων ομολόγων με εγγύηση από την κυβέρνηση, ενώ άλλα μπορεί να έχουν χρησιμοποιήσει αυτό ως συμπληρωματικό εργαλείο χρηματοδότησης. Αυτό δείχνει και πάλι ότι τα κεφάλαια χρησιμοποιήθηκαν κυρίως για την αντικατάσταση της χρηματοδότησης της αγοράς (ecb, 2016).

Σε ορισμένες περιπτώσεις, κεφάλαια έχουν επίσης χρησιμοποιηθεί για την δημιουργία αποθεμάτων ρευστότητας από κρατικά ομόλογα, εταιρικά ομόλογα ή άλλες αγορές ρευστών στοιχείων του ενεργητικού. Μια άλλη

χρήση των κεφαλαίων, που έχει επίσης παρατηρηθεί στις ΠΠΜΑ της ΕΚΤ, ήταν η υποστήριξη απέναντι στον σταθερό δανεισμό στην πραγματική οικονομία.

Εκτός από την πιστωτική επέκταση, οι τράπεζες επεκτείνανε τις ρευστές διακρατήσεις τίτλων. Έτσι, το καθεστώς μακροπρόθεσμης στήριξης συνέβαλε στην σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την αποκατάσταση της δανειοδοτικής ικανότητας των τραπεζών, παρέχοντας έτσι ένα δίχτυ ασφαλείας απέναντι σε ένα πιθανό δυσμενές σοκ ρευστότητας.

Προφανώς οι τράπεζες χρησιμοποίησαν την διευκόλυνση αντί να χρησιμοποιήσουν πιο ακριβή χρηματοδότηση της αγοράς, ενώ ταυτόχρονα ορισμένοι από τους συμμετέχοντες επωφελήθηκαν από αυτή, σε σχέση με την επαναγορά ιδίων ομολογιών ή την μείωση της διατραπεζικής έκθεσης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτή η αντικατάσταση της εμπορεύσιμης χρηματοδότησης επίσης θεωρείται ως μείωση της εξάρτησης από την εξωτερική χρηματοδότηση και αύξησης του ρόλου των εγχώριων κεφαλαίων.

Όπως προαναφέρθηκε, η χρηματοδότηση του δανειοδοτικού συστήματος είχε ως στόχο να ενισχύσει τα κίνητρα για τις τράπεζες να δανείζουν στην πραγματική οικονομία. Το συνολικό υπόλοιπο του τραβηκτικού δικαιώματος στο πρώτο μέρος του Σχεδίου από τους συμμετέχοντες στην χρηματοδότηση του δανειοδοτικού συστήματος ανήλθε σε πολλά δις ευρώ. Η χρηματοδότηση είναι ανταλλάξιμη και έτσι δεν είναι δυνατόν να πούμε για τι ακριβώς έχει χρησιμοποιηθεί η χρηματοδότηση. Αλλά τα κίνητρα

στο πρόγραμμα έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε οι τράπεζες να έχουν κίνητρο να χρησιμοποιήσουν τα κεφάλαια για να αυξήσουν τον δανεισμό.

Συνολικά, είναι πιθανό η χρηματοδότηση του δανειοδοτικού συστήματος να βοήθησε στην μείωση του κόστους χρηματοδότησης των τραπεζών και γενικότερα να ενίσχυσε την χορήγηση δανείων προς την πραγματική οικονομία κατά την διάρκεια της λειτουργίας της.

Οι τράπεζες αξιοποίησαν την χρηματοδότηση από την ΕΚΤ

Κοιτάζοντας την συνολική χρήση της χρηματοδότησης είναι προφανές ότι οι τράπεζες χρησιμοποίησαν κυρίως τα μέτρα στήριξης της χρηματοδότησης για να αντικαταστήσουν την χρηματοδότηση της αγοράς, της οποίας τα μακροπρόθεσμα κόστη έχουν αυξηθεί δραματικά και σε πολλές περιπτώσεις ήταν αδύνατη η αναχρηματοδότηση.

Δεύτερη πιο κοινή χρήση των μέτρων στήριξης της χρηματοδότησης σύμφωνα με τις εθνικές εποπτικές αρχές ήταν η χορήγηση πιστώσεων προς την πραγματική οικονομία, ως συνέπεια της κάτω του κόστους χρηματοδότησης της αγοράς που προβλεπόταν από τα μέτρα στήριξης της χρηματοδότησης. Ακόμα κι αν τα χαρτοφυλάκια δανείων των τραπεζών μειώθηκαν κατά την διάρκεια του 2012 και του 2013, αυτό οφειλόταν κυρίως στην διαρθρωτική απομόχλευση. Οι τράπεζες έχουν μειώσει σημαντικά τα συγκεκριμένα επισφαλή χαρτοφυλάκια (δάνεια CRE), ενώ αύξησαν άλλους τομείς που παρουσιάζουν ευημερία. Ωστόσο, προκειμένου να υιοθετήσουν αυτήν την διαρθρωτική αλλαγή, οι τράπεζες

χρειάζονται φθηνότερη χρηματοδότηση.

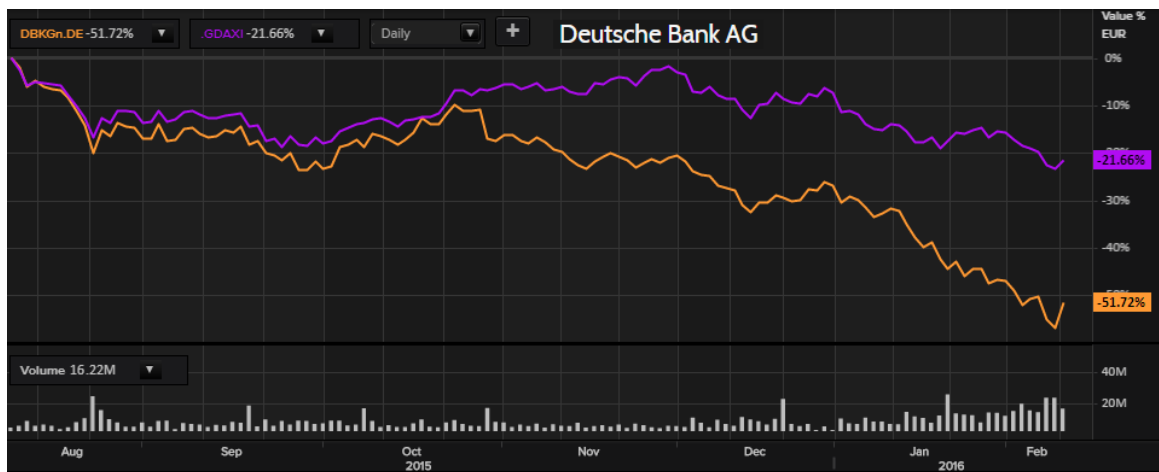
Η έρευνα αναγνωρίζει ότι ορισμένες τράπεζες έχουν επίσης χρησιμοποιήσει τα κεφάλαια για να δημιουργήσουν αποθέματα ρευστότητας μέσω της αγοράς διαφόρων ρευστών διαθεσίμων. Σε πιο προβληματικούς τομείς, οι τράπεζες επενδύουν εκτενώς σε κρατικά ομόλογα. Η χρηματοδότηση συνέβαλε στην κάλυψη των υφιστάμενων αποθεμάτων και προσέθεσε μια σταθερή βάση για τις τράπεζες για να ξεκινήσουν την διαδικασία σύγκλισης με τους μελλοντικούς κανονιστικούς στόχους για την ρευστότητα. Από την άλλη πλευρά, με την λήψη νέων κεφαλαίων, οι τράπεζες έχουν προσφέρει ένα δίκτυο ασφαλείας απέναντι σε ένα πιθανό δυσμενές σοκ ρευστότητας. Η έρευνα δείχνει επίσης ότι οι τράπεζες χρησιμοποίησαν τα κεφάλαια και για άλλους σκοπούς. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα κεφάλαια χρησιμοποιήθηκαν για την στήριξη της διαμεσολάβησης στην διατραπεζική αγορά, η οποία αύξησε τα διατραπεζικά δάνεια. Σε άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε για την αντιστάθμιση των στοιχείων του ενεργητικού στο νόμισμα των κεφαλαίων. Υπήρξαν επίσης κάποιες περιπτώσεις που οι τράπεζες πήραν τα κεφάλαια για να τα χρησιμοποιήσουν καθαρά για πρακτικές «carry trade».

6. Μελέτη περιπτώσεων

6.1 DEUTSCHE BANK

Η DEUTSCHE BANK είναι μια από τις μεγαλύτερες τράπεζες της Ευρώπης η οποία είναι βασισμένη στην Γερμανία. Από την εμφάνιση της κρίση του 2008, οι τράπεζες αγωνίζονται να προσαρμοστούν στο νέο τους περιβάλλον (statista, 2017). Τα χαμηλά επιτόκια σε συνδυασμό με την πενιχρή απόδοση των χρηματοπιστωτικών αγορών σημαίνουν ότι οι τράπεζες μπορούν να παράγουν λιγότερα κέρδη από τις καταθέσεις που συλλέγουν, τα δάνεια που διανέμουν σε μικρές δόσεις, και τις υπηρεσίες αγοράς που παρέχουν. Πολλές ευρωπαϊκές τράπεζες προσπαθούν να αναμορφωθούν χωρίς ακόμη να παράγουν οποιαδήποτε πραγματική βελτίωση στις αποδόσεις (Db.com, 2017).

Η DeutscheBank δημοσίευσε το 2015 τις πρώτες απώλειες στο σύνολο της χρήσης της, από το 2008, σε μια ποικιλία προβλημάτων συμπεριλαμβανομένων 5,2 δις ευρώ προστίμων και μηνύσεις, στέλνοντας τις μετοχές και τα ομόλογα της σε καθοδική πορεία.

(Πηγή: Bloomberg)

Η εταιρεία έχει επανέλθει στο προσκήνιο εξαιτίας ενός \$ 14 δισ προστίμου που προτείνεται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ το 2016. Οι μετοχές της Deutsche Bank έχουν χάσει περισσότερο από το μισό της αξίας τους μέχρι στιγμής φέτος.

Το 2015, η απόδοση της μετοχής της Deutsche Bank ήταν ικανοποιητική. Η ανάκαμψη στις χρηματιστηριακές αγορές στα τέλη του 2014 συνεχίστηκε και τους πρώτους μήνες του 2015. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) διατήρησε την επεκτατική νομισματική πολιτική της, η οποία οδήγησε σε νέα επίπεδα ρεκόρ για τα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια.

Κατά το πρώτο τρίμηνο, ο DAX αυξήθηκε κατά 22%, φθάνοντας σε υψηλό των 12.375 μονάδες τον Απρίλιο. Ο ευρωπαϊκός τραπεζικός τομέας εκτελούνται επίσης έντονα με τον Stoxx Europe 600 Banks δείκτη να αυξάνεται κατά 14%. Ενισχυμένος από το ευνοϊκό περιβάλλον της αγοράς, το μερίδιο της Deutsche Bank ξεπέρασε τον DAX κατά το πρώτο τρίμηνο με αύξηση κατά 30% και έφτασε στο αποκορύφωμά της τον Απρίλιο του έτους στα € 33,42. Ωστόσο, η θετική αυτή εξέλιξη, περιορίστηκε ελαφρώς κατά το δεύτερο τρίμηνο, και η

μετοχή έκλεισε το πρώτο εξάμηνο του έτους από μόλις 8%, το οποίο ήταν ελαφρώς ασθενέστερη από ό, τι το DAX (+ 12%) (Db.com, 2017).

Η ευφορία στις διεθνείς χρηματιστηριακές αγορές ψύχεται σημαντικά κατά το τρίτο τρίμηνο. Εικασίες ότι οι κεντρικές τράπεζες θα μπορούσαν να αυξήσουν τα επιτόκια και τις ανησυχίες για την ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας με σκοπό να ασκήσουν πίεση στις χρηματιστηριακές αγορές (Db.com, 2017). Μετά την υποτίμηση του κινεζικού νομίσματος, ο DAX υποχώρησε στο χαμηλότερο σημείο της κατά το έτος το Σεπτέμβριο σε 9.428 σημεία. Ο δείκτης 600 Τραπεζών Stoxx Europe έχασε ολόκληρο το κέρδος του (Db.com, 2017).

Η μετοχή της Deutsche Bank δεν θα μπορούσε να ξεφύγει από την πτωτική τάση στην αγορά στο τέλος του έτους. Αυτό επιδεινώνεται από τις αμφιβολίες σχετικά με την ικανότητα των κερδών της τράπεζας, και τον Δεκέμβριο το ποσοστό έφθασε στο χαμηλότερο σημείο της για το έτος σε € 20,69. Η μετοχή της Deutsche Bank έχει συναφθεί το 2015 κατά 10% σε ετήσια βάση με μια τιμή κλεισίματος των € 22,53 (statista, 2017)..

Το 2015, η Deutsche Bank επαναπροσδιόρισε ριζικά τη στρατηγική της ατζέντα για τα επόμενα πέντε χρόνια, θέτοντας το 2020 χρονιά ορόσημο προκειμένου να καταστεί αποτελεσματική, λιγότερο επικίνδυνη και μια βελτιωμένη κεφαλαιοποιημένη τράπεζα (Db.com, 2017).

Μία από τις βασικές προτεραιότητες της στρατηγικής για το 2020 είναι να αξιοποιήσει τη δύναμη λειτουργίας για τη βελτίωση της κεφαλαιακής θέσης της τράπεζας οργανικά. Ως εκ τούτου, το Διοικητικό Συμβούλιο και το Εποπτικό

Συμβούλιο θα προτείνει στη Γενική Συνέλευση να μην καταβάλει μέρισμα για τα οικονομικά έτη 2015 και 2016. Για το έτος 2017, η Τράπεζα φιλοδοξεί να παραδώσει μια ανταγωνιστική αναλογία payout.

Η κεφαλαιοποίηση της Deutsche Bank στο τέλος του 2015 ήταν 31.100 εκατομμύρια €, περίπου 3,4 δις € λιγότερο από ό, τι ένα χρόνο πριν. Κατά μέσο όρο, 7,8 εκατομμύρια μετοχές της Deutsche Bank διακινήθηκαν καθημερινά. Ο όγκος συναλλαγών σε μετοχές της Deutsche Bank το 2015 ήταν 53,8 δις € (εφάπαξ καταμέτρηση), ενώ λιγότερα κατά 4,8 δις € για το 2014.

Οι μετοχές της Deutsche Bank συνεχίζουν να είναι σχεδόν εξ ολοκλήρου σε ελεύθερη διασπορά. Περίπου το 99% των μετόχων της Τράπεζας το 2015 ήταν ιδιώτες επενδυτές. Στο τέλος του 2015, οι μικροεπενδυτές κατείχαν το 19% (2014: 20%) του μετοχικού κεφαλαίου, ενώ οι θεσμικοί επενδυτές κατείχαν το 81% (2014: 80%) του αναληφθέντος κεφαλαίου ύψους € 3,530,939,215.36.

Η Deutsche Bank έχει τρεις μεγάλους μετόχους εκ των οποίων οι εκμεταλλεύσεις βρίσκονται πάνω από το νόμιμο όριο αναφοράς του 3% (Db.com, 2017).

Σύμφωνα με το μετοχολόγιο, το μετοχικό κεφάλαιο που πραγματοποιήθηκε στη Γερμανία μειώθηκε σε 56% (2014: 57%), ενώ το ποσοστό που κατέχει στην Ευρωπαϊκή Ένωση εκτός της Γερμανίας ανήλθε στο 22% (2014: 21%), το ποσοστό που κατέχει στην Ελβετία υποχώρησε σημαντικά στο 4% (2014: 7%). Το ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου που πραγματοποιήθηκε στις ΗΠΑ ανήλθε στο 15% (2014: 13%), ενώ το ποσοστό που κατέχει στον υπόλοιπο κόσμο μειώθηκε στο 3% (2014: 4%).

Στη Γενική Συνέλευση το 2015 χορηγήθηκε στο διοικητικό συμβούλιο η άδεια να επαναγοράσει έως και 10% του μετοχικού κεφαλαίου (137.900.000 μετοχές) από το τέλος Απριλίου 2020. Ένα μέγιστο 5% του μετοχικού κεφαλαίου (69,0 εκατομμύρια μετοχές) μπορεί να αγοραστεί με τη χρήση παραγώγων. Οι άδειες αυτές αντικατέστησαν τις άδειες του 2014 Γενικής Συνέλευσης. Κατά την περίοδο μεταξύ του 2015 Γενική Συνέλευση και στις 31 Δεκεμβρίου, 2015, 20.700.000 μετοχές αγοράστηκαν πίσω, συμπεριλαμβανομένων των 4.700.000 μετοχών από άσκηση δικαιωμάτων προαίρεσης.

Μπορεί η μεγάλη έκθεση της Γερμανικής Τράπεζας σε ομόλογα να θορύβησαν τις αγορές κυρίως μετά το 2014, λόγω και τις ζημιές ρεκόρ που εμφάνισε στον ισολογισμό της, όμως η Deutsche Bank δεν χρειάστηκε μέχρι στιγμής κάποια επιπλέον βοήθεια από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, μετά και τις φήμες περί κατάρρευσής της. Το μόνο σίγουρο είναι ότι αυτός ο Τραπεζικός κολοσσός πολύ δύσκολα θα πάψει να στέκεται όρθιος λόγω και τους τεράστιου μεγέθους του.

6.2 BNP PARIBAS

Η BNP Paribas είναι ένας ευρωπαϊκός ηγέτης σε παγκόσμιες τραπεζικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και είναι μία από τις 3 ισχυρότερες τράπεζες στον κόσμο, σύμφωνα με την Standard & Poor 's (Mabanque.bnpparibas, 2017). Η BNP Paribas είναι παρούσα σε 85 χώρες, με περισσότερους από 171.000 υπαλλήλους, συμπεριλαμβανομένων 131.000 στην Ευρώπη. Η ομάδα κατέχει καίριες θέσεις σε τρεις μεγάλες κατηγορίες, της εταιρική και επενδυτική τραπεζική, διαχείριση κεφαλαίων, υπηρεσίες Λιανικής φύσεως (Mabanque.bnpparibas, 2017).

Παρόντες σε όλη την Ευρώπη σε όλες τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες, οι δύο εγχώριες αγορές της τράπεζας στη λιανική τραπεζική είναι η Γαλλία και η Ιταλία. Η BNP Paribas έχει επίσης σημαντική παρουσία στις Ηνωμένες Πολιτείες και ισχυρές θέσεις στην Ασία και τις αναδυόμενες αγορές.

Η εταιρία BNP Paribas τα τελευταία έτη έχει διατηρήσει μια φυσιολογική πορεία, ακόμα και εν καιρώ κρίσης από το έτος 2007 έως σήμερα (Statista, 2017).

Η τράπεζα που εδρεύει στο Παρίσι έχει πει ότι σχεδιάζει να μειώσει το κόστος κατά την εταιρική και επενδυτική τραπεζική στο 60 τοις εκατό των εσόδων του επόμενου έτους, από 68 τοις εκατό κατά το πρώτο τρίμηνο του 2015. Η BNP βραβεύτηκε ως «Παγκόσμια Τράπεζα της Χρονιάς 2008» από το περιοδικό The Banker, επίσης η BNP Paribas ονομάστηκε επίσης «Καλύτερη Τράπεζα στην Δυτική Ευρώπη» και «Καλύτερη Τράπεζα στη Γαλλία» (Mabanque.bnpparibas, 2017).

7. Συμπεράσματα

7.1 Συμπεράσματα αξιολόγησης τραπεζικών κινδύνων

Η επέκταση της παγκόσμιας αγοράς, η ανεξέλεγκτη κίνηση κεφαλαίων και η εξέλιξη των χρηματοοικονομικών προϊόντων έχουν δημιουργήσει πληθώρα κινδύνων που οι τραπεζικοί οργανισμοί έρχονται αντιμέτωποι καθημερινά.

Με την εξέλιξη της τεχνολογίας και με την επερχόμενη παγκοσμιοποίηση, οι τράπεζες είναι αδύνατον να αντιμετωπίσουν τις ποικίλες δυσμενείς καταστάσεις που επιφυλάσσουν οι συναλλαγές τους, τόσο με τους ιδιώτες όσο και με τις επιχειρήσεις.

Ο έλεγχος της χρηματοοικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων που αποτελεί έναν παραδοσιακό τρόπο ελέγχου δεν πληροί τις προϋποθέσεις της διαρκώς μεταβαλλόμενης χρηματοοικονομικής αγοράς.

Η πολυπλοκότητά της καθιστά αναγκαία την ανάπτυξη και χρήση ολοκληρωμένων συστημάτων με συγκεκριμένη μεθοδολογία ώστε να βελτιστοποιηθεί το αναμενόμενο αποτέλεσμα και να αποτραπεί ο επερχόμενος κίνδυνος.

Οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία, τα εργαλεία αντιμετώπισής τους στοχεύουν από την αποτροπή τους μέχρι και την πρόβλεψή τους σε βάθος χρόνου. Οι τραπεζικοί οργανισμοί πρέπει να επιλέξουν το κατάλληλο εργαλείο-μέθοδο που ταιριάζει τόσο στο προφίλ τους όσο και στις

συνθήκες τις αγοράς που δραστηριοποιούνται. Το κάθε εργαλείο έχει σχεδιαστεί για συγκεκριμένη χρήση και η εφαρμογή του είναι στην κριτική ευχέρεια του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι τράπεζες καλούνται να αναβαθμίσουν τις τεχνοτροπίες τους και να εναρμονιστούν με όλες τις νέες τεχνολογίες και μεθοδολογίες.

Βασικοί κίνδυνοι που πρέπει να αποφύγει ή να προβλέψει μια τράπεζα, είναι ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος της αγοράς, ο κίνδυνος ρευστότητας και ο λειτουργικός. Κατά τη διαχείριση και αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων γίνεται χρήση πολλών εργαλείων και μεθόδων από τις τράπεζες.

Ο κίνδυνος της αγοράς αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κινδύνους καθώς το κάθε πιστωτικό ίδρυμα αντιμετωπίζει τον εν λόγω κίνδυνο με διαφορετική προσέγγιση. Κομβική σημασία πρέπει να δοθεί στον κίνδυνο ρευστότητας διότι η απώλεια των απαραίτητων κεφαλαίων ή αποθεμάτων μπορεί να φέρει τον τραπεζικό οργανισμό στα πρόθυρα άμεσης πτώχευσης.

Η κατάρρευση μιας τράπεζας λόγω μειωμένης ρευστότητας αντανακλά σε πολλές πτυχές της οικονομίας και καθιστά αδύνατη την επανάκαμψη του τραπεζικού οργανισμού, αφού η φερεγγυότητα και η αξιοπιστία έχουν στιγματίσει την οικονομική του πορεία.

Τέλος, ο πιστωτικός κίνδυνος όπου έχει άμεση σχέση με την ρευστότητα αποτελεί πολύ βασικό πρόβλημα προς επίλυση. Η τράπεζα πρέπει να αξιολογήσει σωστά το προφίλ των πελατών της, αλλά ταυτόχρονα να μπορεί και η ίδια να ανταπεξέλθει σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες. Εδώ παρατηρείται πως οι προβλέψεις για τις μελλοντικές ενέργειες του πελάτη (ιδιώτη ή επιχείρηση) σε σχέση με το περιβάλλον της αγοράς αλλά και οι ενέργειες του

χρηματοπιστωτικού οργανισμού έρχονται σε άμεση συσχέτιση και αλληλεπίδραση.

Ο βαθμός που οι τράπεζες συμβαδίζουν με την τεχνολογία και τις απαιτήσεις της αγοράς, ταυτόχρονα με τους στόχους του δανειολήπτη και τις προοπτικές εξέλιξης της επένδυσής του είναι σημείο που πρέπει να δοθεί άμεση προτεραιότητα.

7.2 Αξιολόγηση μέτρων αντιμετώπισης της τραπεζικής κρίσης στην Ευρωζώνη

Με φόβο την κατάρρευση του χρηματοπιστωτικού συστήματος η ΕΚΤ ακολούθησε μια σειρά μέτρων για να περιορίσει την επερχόμενη ζημιά. Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα πρώτη κίνηση ήταν η άμεση παροχή ρευστότητας για να ελέγξει το επίπεδο των επιτοκίων μιας ημέρας (Anon, 2008).

Ο τρόπος κατανομής της ρευστότητας με εντολή της ΕΚΤ άλλαξε έτσι ώστε να παρέχονται μεγαλύτερα ποσά στις εβδομαδιαίες τακτικές επιτοκίων γύρω από το ελάχιστο προεξοφλητικό επιτόκιο που εκείνη επέλεγε. Αυτό όμως δεν ήταν αρκετό, έτσι έγιναν κινήσεις για προσωρινές τροποποιήσεις στην νομισματική πολιτική.

Επόμενη κίνηση ήταν η εφαρμογή δημοπρασιών σταθερού επιτοκίου. Όσον αναφορά τα επιτόκια η Ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα μείωσε τα βασικά επιτόκια που έφερε το σημαντικό πλεονέκτημα της αύξησης της ρευστότητας. Επόμενο βασικό βήμα ήταν η αγορά καλυμμένων ομολογιών από την πρωτογενή και δευτερογενή αγορά.

Τέλος έγιναν κινήσεις μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης.

Τα μη συμβατικά μέτρα που εφαρμόστηκαν από την ΕΚΤ έπαιξαν ένα σημαντικό ρόλο, πάντοτε σε συνδυασμό με τα διάφορα δημοσιονομικά κυβερνητικά πακέτα στήριξης, στη σταδιακή ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας κατά το γ' και το δ' τρίμηνο του 2009, έπειτα από πέντε συναπτά τρίμηνα αρνητικών επιδόσεων. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως για την αποφυγή κινδύνων σε ένα τραπεζικό σύστημα πρέπει να εφαρμοστεί μια συγκεκριμένη πολιτική που να στοχεύει στην ρευστότητα.

Εν μέρη η ΕΚΤ πέτυχε να παρέχει την άνεση της ρευστότητας αλλά είχε μεγάλο αντίκτυπο στις επιχειρήσεις και στην πορεία της οικονομίας αφού η ευημερία ήταν κατά ένα μεγάλο ποσοστό πλασματική. Όσον αφορά την πολιτική της δημοσιονομικής εξυγίανσης και τα προγράμματα λιτότητας που εφαρμόστηκαν και συνεχίζουν να εφαρμόζονται στην ΕΕ, είναι ένα θέμα που απασχολεί και «βασανίζει» τους οικονομολόγους σε παγκόσμια κλίμακα.

Άλλες απόψεις είναι επικριτικές και άλλες επιβραβεύουν και ενθαρρύνουν αυτήν την πολιτική, ενώ κάποιες τρίτες απόψεις αμφιταλαντεύονται στο ενδιάμεσο: «Ναι στην δημοσιονομική λιτότητα, αλλά με λιγότερο δυσβάστακτους όρους και με πιο αποτελεσματικά μέτρα» φαίνεται να είναι η επικρατέστερη μεταξύ των απόψεων της τρίτης κατηγορίας.

Για να απαντήσουμε στο ερώτημα αν τελικά η πολιτική της δημοσιονομικής εξυγίανσης και τα προγράμματα λιτότητας έχουν αποτέλεσμα πρέπει να λάβουμε υπόψιν μας όλα τα οικονομικά, πολιτικά και προσωπικά συμφέροντα που διακυβεύονται. Οι απόψεις δίστανται καθώς η μια μερίδα υποστηρίζει πως αποτελούν προϋπόθεση ανάκαμψης, ενώ αντίθετα υπάρχει η άποψη ότι τα μέτρα

αυτά θα οδηγήσουν την κατάσταση σε χειρότερα αποτελέσματα και είναι καταστροφικά για την οικονομία.

Τέλος στην πραγματική οικονομία παρατηρείται ότι η εφαρμογή προγραμμάτων λιτότητας στην Ευρωζώνη έχει οδηγήσει σε επιδείνωση του προβλήματος καθώς επίσης οι δημοσιονομικές περικοπές ακολουθούνται από απαιτήσεις για άμεση εκποίηση της δημόσιας περιουσίας και έχουν μεγάλο αντίκτυπο στις εργασιακές σχέσεις. Υπάρχει βέβαια η αντίληψη ότι η ύφεση ήταν αναπόφευκτη λόγω της κλιμάκωσης της κρίσης παγκοσμίως και στο μέλλον τα αποτελέσματα θα είναι θετικά.

Βιβλιογραφία

Αντζουλάτος Α. Άγγελος. Σημειώσεις αδημοσίευτου βιβλίου, Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

Anon,(2017). [online] Available at: <https://finance.yahoo.com/quote/DB/key-statistics?p=DB> [Accessed 1 Feb. 2017].

Anon,(2008).[online]Availableat:
http://www.centralbank.gov.cy/media/pdf_gr/ECB_Annual_Report_2008el.pdf
[Accessed 13 Feb. 2008].

Charles P. Kindleberger and Robert A. (2005), *Manias, Panics, and Crashes: A History of Financial Crises*, 5th ed. Wiley,

Db.com. (2017). Home – Deutsche Bank. [online] Available at: <https://www.db.com/company/index.htm> [Accessed 1 Feb. 2017].

ECB (2017). *Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα*. [online] European Central Bank. Available at: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.el.html> [Accessed 3 Feb. 2017].

Franklin A., and Douglas G. (2007), *Understanding Financial Crises*, *Journal of Political Economy* Vol.108, No.1, pp. 1–33

Franklin A., and Douglas G. (2007), *Understanding Financial Crises*, *Journal of Political Economy* Vol.108, No.1, pp. 1–33.

Greuning, H., Brajovic Bratanovic, S. and Greuning, H. (2009). *Analyzing banking risk*. 1st ed. Washington, DC: World Bank.

Kapan, T. and Minoiu, C. (2013). *Balance Sheet Strength and Bank Lending During the Global Financial Crisis*. IMF Working Papers, 13(102), p.1.

Kindleberger, C. P.,and Aliber, R. (2005), *Manias, Panics, and Crashes: A History of Financial Crises*(Palgrave Macmillan, 2005

LaBrosse, J., Olivares-Caminal, R. and Singh, D. (2011). *Managing risk in the financial system*. 1st ed. Cheltenham, UK: Edward Elgar.

Lloydsbank, (2017). Lloyds Bank - Personal Banking, Personal Finances & Bank Accounts. [online] Lloydsbank.com. Available at: <https://www.lloydsbank.com/> [Accessed 1 Feb. 2017].

Mabanque.bnpparibas. (2017). BNP Paribas Banque | Accéder à mes comptes. [online] Available at: <https://mabanque.bnpparibas/> [Accessed 1 Feb. 2017].

Mathieson, S. (2007). Barclays and Lloyds lead e-banking security. *Infosecurity*, 4(4), p.8.

Meine.deutsche-bank.de. (2017). Onlinebanking and Brokerage Deutsche Bank. [online] Available at: <https://meine.deutsche-bank.de/trxm/db/?lang=en> [Accessed 1 Feb. 2017].

Schwarz, K., (2008), Mind the Gap: Disentangling Credit and Liquidity in Risk Spreads, Columbia University Graduate School of Business, November Special Feature . The concept of systemic risk . Is Basel II pro-cyclical? A selected review of the literature. (2009). • *ECB Financial Stability Review*.

The ECB's response to the financial crisis. (2010). *ECB Monthly Bulletin*.

The new EU framework for financial crisis management. (2011). *ECB Monthly Bulletin*.

Tsuyoshi Oyama., (2010). *Post-Crisis Risk Management: Bracing for the Next Perfect Storm*. 1st ed. John Wiley & Sons.

World Economy: Assessment - How Serious are US Financial Imbalances?. (2000). *Economic Outlook*, 25(1), pp.20-23.

Wright R.E.,(2008), Financial crisis and reform: Looking back for clues to the future, McKinsey, pp.1-3.

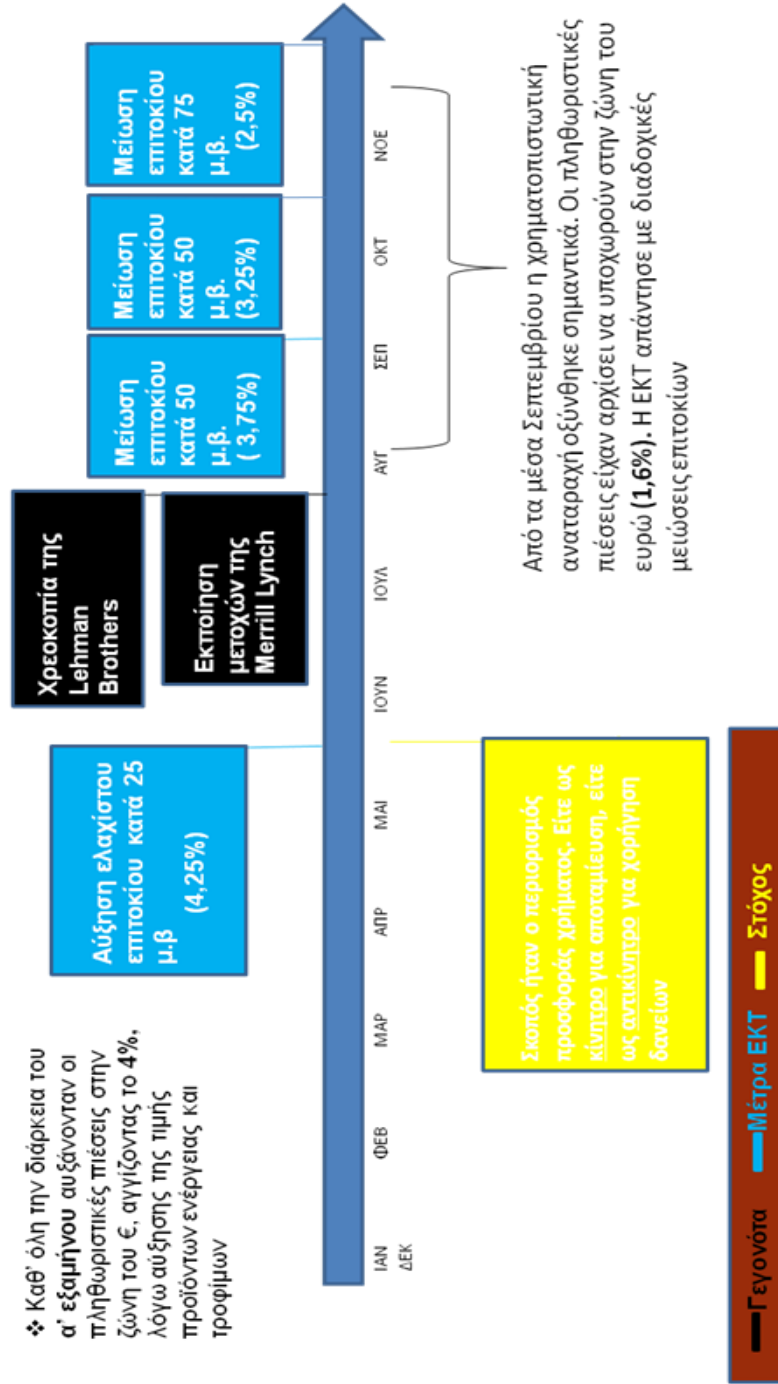
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Μέτρα στήριξης των τραπεζών

Μέτρα στήριξης των τραπεζών και Ενέργειες της ΕΚΤ

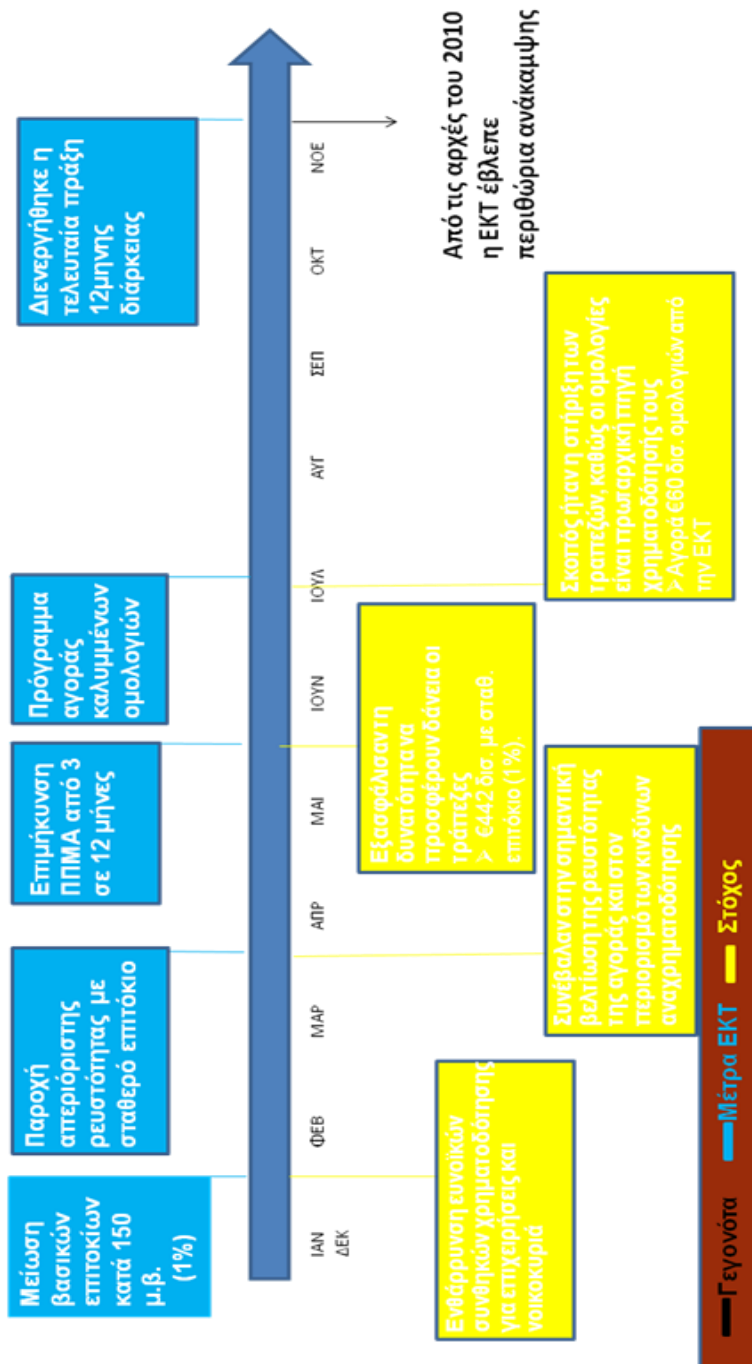
2008

❖ Καθ' όλη την διάρκεια του α' εξαμήνου αυξάνονταν οι πληθωριστικές πιέσεις στην ζώνη του €, αγγίζοντας το 4%, λόγω αύξησης της τιμής προϊόντων ενέργειας και τροφίμων

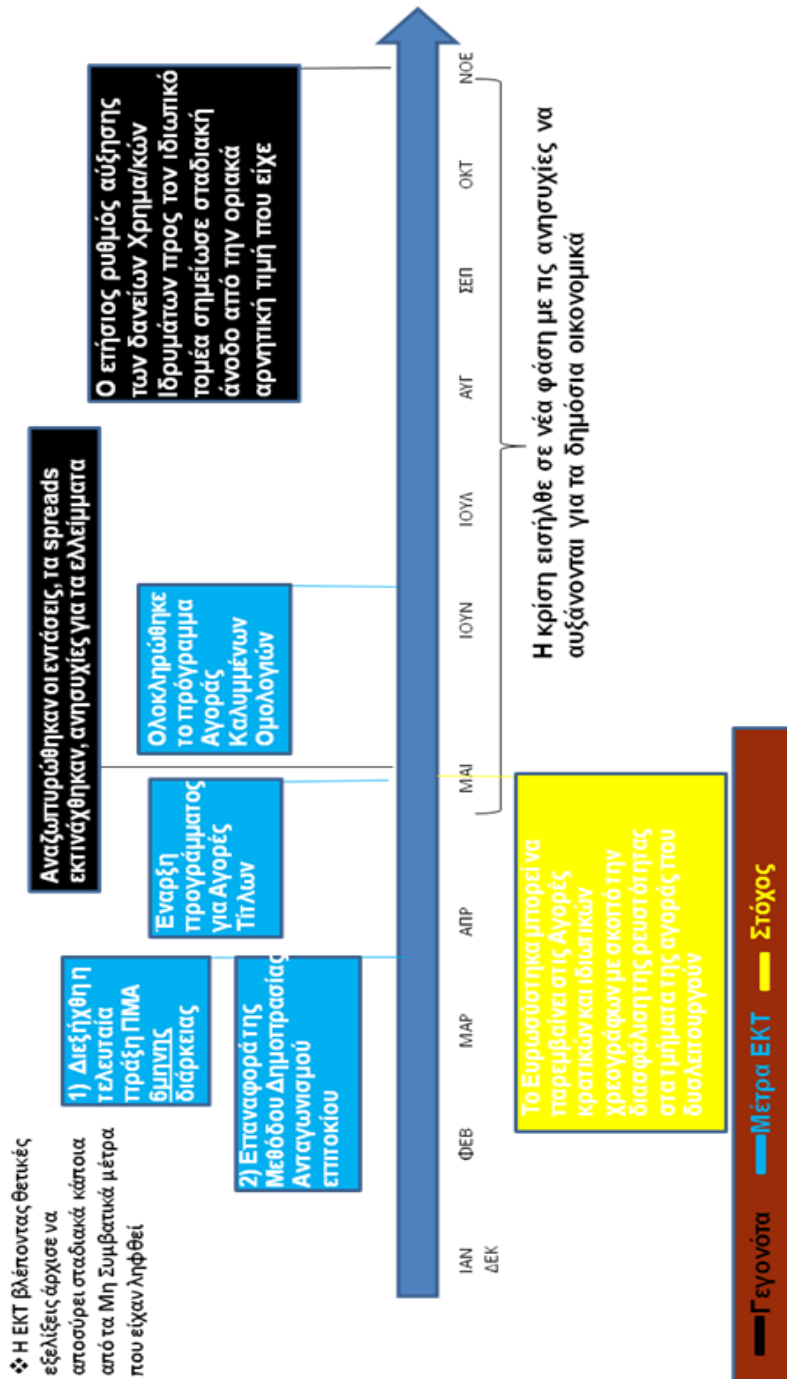
Μέτρα στήριξης των τραπεζών και Ενέργειες της ΕΚΤ

2009

Μέτρα στήριξης των τραπεζών και Ενέργειες της ΕΚΤ

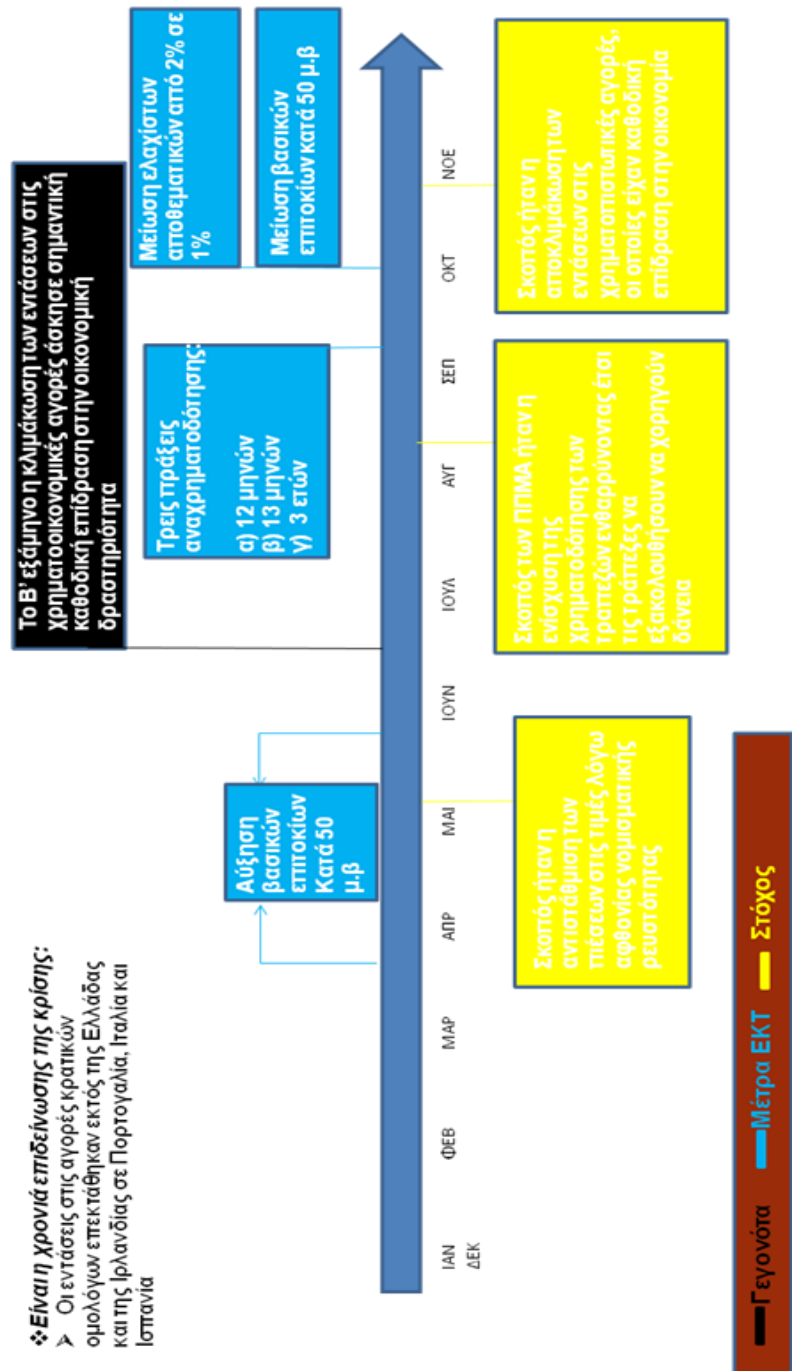
2010

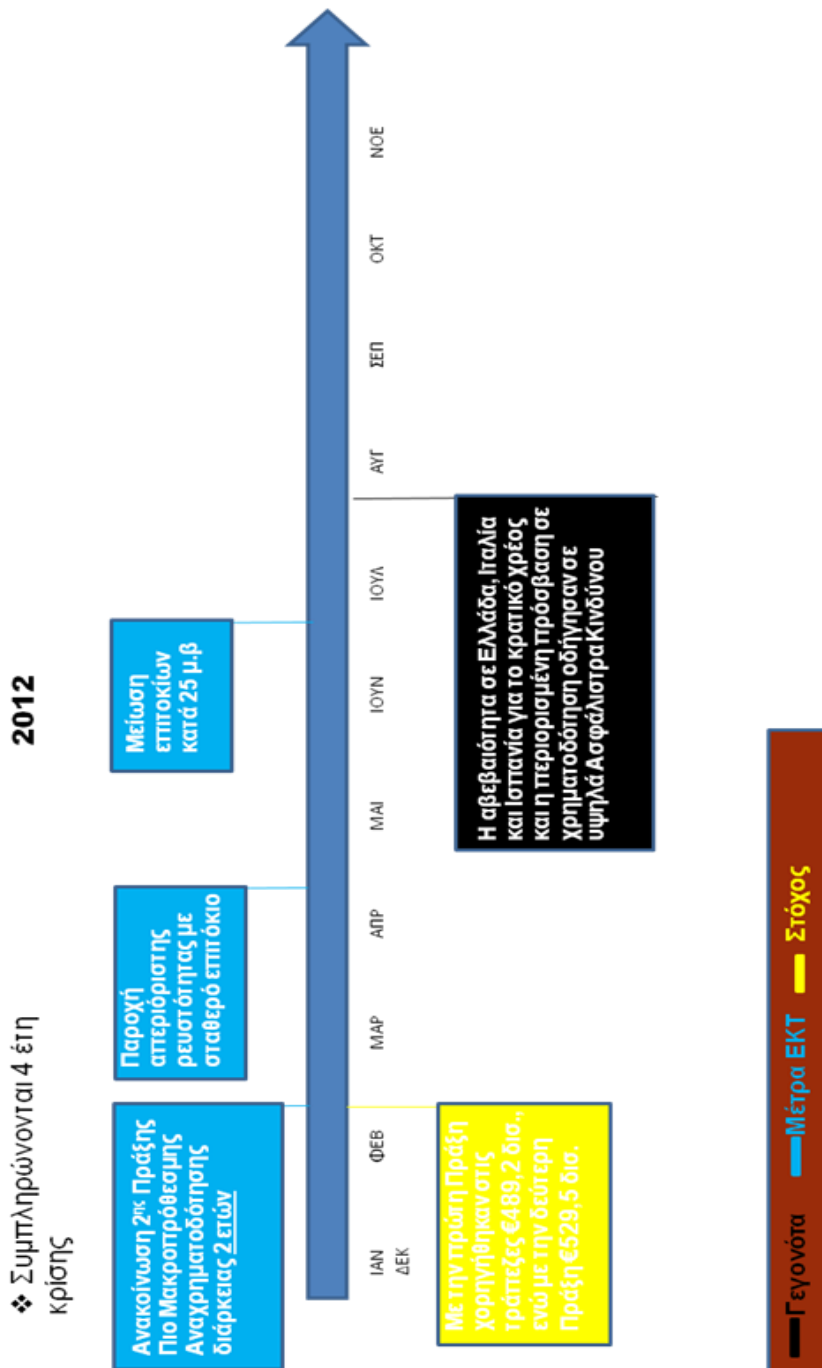
Μέτρα στήριξης των τραπεζών και Ενέργειες της ΕΚΤ

2011

❖ **Είναι η χρονιά επιδείνωσης της κρίσης:**
 ➤ Οι εντάσεις στις αγορές κρατικών ομολόγων επεκτάθηκαν εκτός της Ελλάδας και της Ιρλανδίας σε Πορτογαλία, Ιταλία και Ισπανία

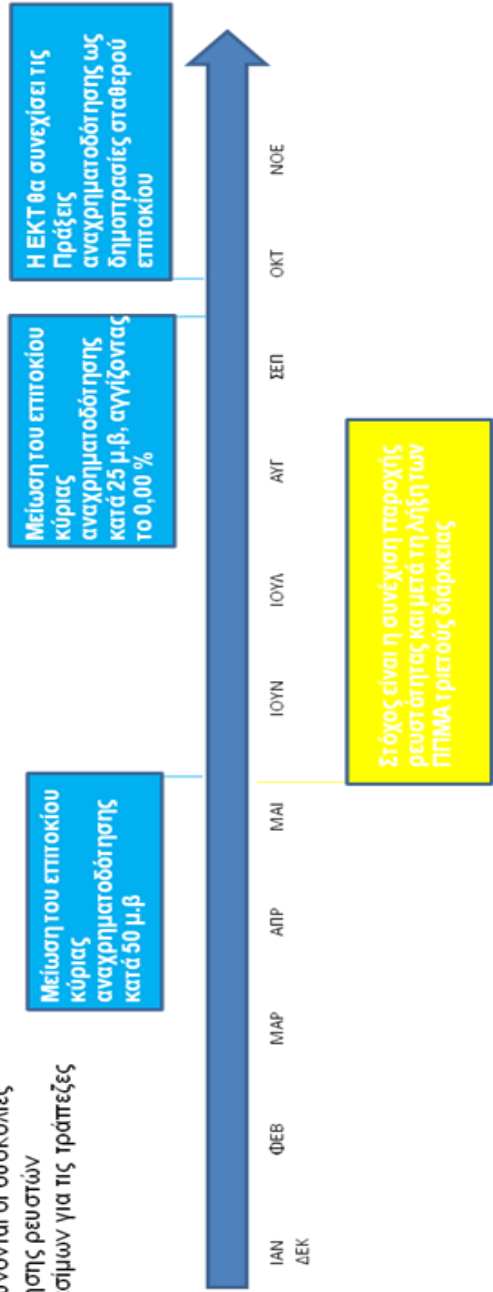
Μέτρα στήριξης των τραπεζών και Ενέργειες της ΕΚΤ

Μέτρα στήριξης των τραπεζών και Ενέργειες της ΕΚΤ

2013

❖ Στη διάρκεια του 2013 συνεχίστηκαν να αμβλύνονται οι δυσκολίες άντλησης ρευστών διαθεσίμων για τις τράπεζες

Μέτρα στήριξης των τραπεζών και Ενέργειες της ΕΚΤ 2014

❖ Σε ιστορικά χαμηλά οι αποδόσεις ομολόγων, τα οποία σε συνδυασμό με τα πολύ χαμηλά επιτόκια ώθησαν τους επενδυτές να αναζητούν υψηλότερες αποδόσεις.

